

LA CAPACITAT LINGÜÍSTICA EN L'EDUCACIÓ INFANTIL A TRAVÉS DE LA MÚSICA

Treball Final de Grau de Mestre/a d'Educació Infantil
amb itinerari de Cos i Música

Lídia Lagresa Silvestre

4t curs del Grau de Mestre/a d'Educació Infantil

Tutor: Ramon Ferrer Gràcia

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Universitat de Vic

Vic, 15 de maig del 2015

Agraïments:

A Ramon Ferrer, tutor d'aquest Treball Final de Grau, per la seva paciència,
entrega i ajuda.

A la mestra especialista de música i als alumnes de P3 de l'escola Llagut de
Sant Pere Pescador per la seva participació en aquesta recerca.

I a familiars i amics pel recolzament i els ànims rebuts durant aquests
últims mesos.

Resum

Actualment a les escoles, hi ha una quantitat d'alumnes diferents provinents d'altres països. Això, ha fet que les escoles hagin hagut de variar la manera de com ensenyar la llengua i buscar recursos per ajudar a aprendre el vocabulari. Aquest Treball Final de Grau, és un anàlisi de com els infants de tres a quatre anys desenvolupen la capacitat lingüística a través de la música. Per poder respondre aquesta recerca i fer una recollida de dades, s'han utilitzat observacions, una entrevista i una anàlisi de document. Els resultats obtinguts després de fer la triangulació entre aquests tres instruments de recollida de dades, mostren que poden desenvolupar la capacitat lingüística fent música i que a partir d'un reforç visual ja sigui amb imatges o bé gestos, els infants aprenen més el vocabulari de les cançons.

Paraules clau: música, llenguatge, infants de tres a quatre anys, alumnes nouvinguts o amb segones llengües i alumnes autòctons.

Abstract

Currently at schools, there are many students that come from other countries. This make schools have to change the way in how to teach the language and how to find some resources for teach vocabulary. This Final Grade Work, is an analysis of how children from 3 to 4 years old develop the language capacity through the music. To respond this research and make a data collection, it has been used some observations, an interview and some analysis of documents. The results after the research between these data collection, show that can develop language skills through music and from a visual reinforcement, using images or gestures, children learn more vocabulary from songs.

Keywords: music, language, children from 3 to 4 years old, newcome students or with second language and local students.

Índex

1. Introducció.....	6
1.1. Justificació	7
2. Marc teòric.....	8
2.1. Enfocaments de la música.....	9
2.2. Tipus d'intel·ligències	11
2.3. Capacitats de l'Educació Infantil	16
2.4. Què és la música?.....	18
2.4.1. Com es treballa la música a Educació Infantil	19
2.4.2. Metodologies per a treballar la música a l'educació infantil.....	23
2.5. La importància de la música i el llenguatge en l'Educació Infantil	27
2.5.1. La importància de la música dels 3 als 4 anys.....	27
2.5.2. Tipus de desenvolupaments dels infants de 3 a 6 anys.....	28
2.5.3. Desenvolupament lingüístic dels infants de 3 a 4 anys	29
2.5.4. Teories d'adquisició d'una segona llengua	31
3. Apartat metodològic.....	34
3.1. Consideracions sobre el mètode.....	34
3.2. Recollida d'informació	36
3.2.1. Context de l'aplicació pràctica	36
3.2.2. Participants	37
3.2.3. Instruments	38
3.3. Treball de camp.....	45
3.3.1. Estudi de cas	45

3.3.2.Anàlisi de dades	48
4.Conclusions	62
4.1. Perspectives de futur	67
4.2.Limitacions	68
5.Bibliografia	69

1. Introducció

Aquest Treball Final de Grau (TFG) pretén ser un anàlisi de com es pot desenvolupar la capacitat lingüística a partir de la música en l'Educació Infantil.

Aquest TFG s'emmarca al final del quart curs del Grau de Mestre d'Educació Infantil i consta de 6 crèdits a la Universitat de Vic.

Per poder realitzar aquest treball, ha calgut elaborar un marc teòric a partir de diverses fonts de documentació on s'exposa quines són els enfocaments de la música, els tipus d'intel·ligències i les capacitats a l'Educació Infantil. També he cregut imprescindible esmentar què és la música segons diversos autors, com es treballa aquesta en l'Educació Infantil, quines són les metodologies per a treballar-la i la importància de la música i del llenguatge a l'Educació Infantil.

En el següent capítol exposo el context en el qual es fa l'anàlisi d'aquest treball, tot aportant la informació més rellevant i les característiques més importants d'aquesta. En aquest apartat, també s'exposen els participants de l'estudi i els instruments que s'han utilitzat per portar-lo a terme.

Tot seguit, es presenta l'estudi de cas on s'exposa què s'ha fet a l'escola i com s'ha dut a terme aquesta recerca. També inclou una anàlisi de dades, el qual s'ha fet a partir de diverses matrius per poder sintetitzar la informació i veure què és el més important. En aquestes matrius, se'n presenta una de general tot fent una triangulació entre l'entrevista, les observacions i el document analitzat. La fonamentació teòrica s'ha centrat en la recerca, la lectura i una anàlisi posterior sobre la bibliografia existent sobre el tema, i com aquesta influeix a les aules d'infantil i com pot esdevenir un punt fort pel que fa al desenvolupament de la capacitat lingüística.

En l'últim apartat, s'exposen les conclusions a les quals s'ha arribat a través del marc teòric i de l'estudi de cas. També es presenten unes perspectives de futur, per si en el cas de realitzar un màster es volgués continuar amb la

recerca. I finalment, he cregut oportú, presentar les limitacions que m'he pogut trobar a l'hora de realitzar aquest treball.

La pregunta investigable de la recerca és:

Com es desenvolupa la capacitat del llenguatge a partir de la música a educació infantil?

Els objectius generals, per tant, que es volen aconseguir amb aquest treball són:

- Saber quines estratègies es poden utilitzar per a treballar el vocabulari a partir de la música a l'educació infantil.
- Resoldre la meva hipòtesi de treball.

1.1. Justificació

He escollit aquesta recerca per investigar com es desenvolupa la capacitat lingüística a partir de la música a l'Educació Infantil, ja que a través de la recerca es vol conèixer com es pot ensenyar vocabulari amb infants nouvinguts o amb segones llengües, i com es pot reforçar el llenguatge amb els infants autòctons a partir de les cançons. També he cregut oportú realitzar aquest estudi, ja que a les escoles hi ha documents i articles que parlen sobre com actuar amb alumnes nouvinguts en l'Educació Primària, i en canvi, per l'Educació Infantil, no hi ha projectes sobre com reforçar la llengua.

A part de tot aquests punts, també tenia clar des de que vaig començar el Grau en Mestre d'Educació Infantil, que el meu TFG aniria relacionat amb un tema sobre la música, ja que sobretot ara que la volen treure de l'horari escolar, encara convé reforçar la seva importància.

2. Marc teòric

En el marc teòric del treball s'exposen diferents conceptes i mètodes de diversos autors relacionats amb la música i l'Educació Infantil. En aquest bloc apareixen diferents apartats en els qual m'he basat per poder realitzar la recerca.

En l'apartat dels enfocaments, he pogut conèixer quines són les bases de la música i la relació d'aquestes i el propi individu amb l'entorn.

A continuació, dins els tipus d'intel·ligències, he escollit la intel·ligència lingüística i la intel·ligència musical de la teoria de les intel·ligències múltiples de Howard Gardner.

Seguidament, exposo les capacitats que es desenvolupen a l'Educació Infantil, ja que un infant ha de ser competent amb aquestes facultats.

Després de fer-me una idea general, a partir del quart apartat m'endinsó més en què és la música, com es treballa i quines són les principals metodologies, basant-me sobretot en la metodologia Rítmica Dalcroze.

També es remarca la importància de la música a Educació Infantil, ja que aquesta té un gran efecte sobre les habilitats que desenvolupa l'infant.

Finalment, en l'últim apartat del bloc del marc teòric, es fa una visió general dels desenvolupaments dels infants de 3 a 6 anys, donant més rellevància al desenvolupament lingüístic.

En tots els apartats del marc teòric, al principi i al final s'exposa la relació entre la teoria i el tema del treball. Tot explicant la relació entre el desenvolupament lingüístic i la música.

2.1. Enfocaments de la música

Segons l'autor Lacárcel (2003), dins de la psicologia musical i de l'emoció musical s'exposen les bases psicofisiològiques i les psicobiològiques.

Bases psicofisiològiques i psicobiològiques: si el nostre cervell no analitzés la percepció, no podríem viure en aquest món, ja que no ens adaptaríem ni funcionaríem adequadament. El cervell és l'òrgan que analitza la percepció. La sèrie dels mecanismes que acompanyen la conducta musical són:

- Enfocament psicofisiològic: s'utilitza tot el cervell, tenint en compte que la intel·ligència musical es manifesta a través de tres formes de conducta: l'audició, la execució o la interpretació i la composició. Aquest enfocament, té una relació entre les diferents zones cerebrals i les característiques psicològiques de la música i de l'audició.
- Enfocament psicobiològic: el desenvolupament de les capacitats musicals, depèn del número de connexions neuronals establertes mitjançant les experiències musicals viscudes. Cada individu ha de modelar el seu propi "Sistema Referencial". Els neurotransmissors controlen les funcions del nostre organisme i dels nostres estats emocionals. Existeix una necessitat d'estimulació sensorial per l'organització cerebral i del seu desenvolupament.
- Intel·ligència emocional i conducta musical: "La música nos ayuda en nuestro desarrollo psíquico y emocional, proporcionándonos el equilibrio necesario para alcanzar un nivel adecuado de bienestar y felicidad" (Lacárcel, 2003: 221). Escoltar i "fer" música desenvolupa la sensibilitat, la creativitat i la capacitat d'abstracció.

L'estudi del comportament musical ha d'observar que l'individu compregui una dimensió biològica, una altra psicològica – emocional i la seva inserció en un entorn o medi social. Per tant, ha de contemplar la influència que

representa la música en la seva totalitat del cos, la ment, l'emoció i l'esperit, i com es relaciona l'individu amb la naturalesa i el medi social.

Per poder aconseguir tots aquests ítems, és necessari:

- Plantejaments més globalitzats.
- El seu interès i investigació haurà de recolzar-se en les diferents teories cognitives i del desenvolupament.
- Tendència experimental.

Amb tot el que s'ha esmentat anteriorment, es pot comprovar que existeix una interacció entre la intel·ligència emocional i l'experiència musical, la qual ens permet descobrir el nostre propi món interior, la comunicació amb l'altre i els altres i en el món que vivim. D'això es desprèn que les bases que aguanten la conducta musical són les que es desperten en el món de les emocions.

2.2. Tipus d'intel·ligències

En el procés d'ensenyament i d'aprenentatge es reforcen les característiques individuals de cada alumne, que són: els components cognitius i els components emocionals. Dins d'aquests components, s'extreuen diversos tipus d'intel·ligències. Aquestes poden ser:

- La intel·ligència clàssica, és aquella que es considera com una facultat. La qual pot ser: única (només existeix una intel·ligència general), estable (no es pot modificar ni canviar al llarg de la vida) i mesurable objectivament (amb test i instruments estandarditzats). En el segle XVIII, Herbert Spencer, va formular la teoria de la intel·ligència tradicional. Aquesta teoria es basa en un doble procés: l'analític (raonaments i ordenar informacions) i l'integratiu (completar processar i donar solució als problemes en un entorn canviant). Aquest concepte, es va mantenir com únic fins les investigacions que van realitzar Gardner (1983) i Goleman (1996) al segle XX.

- També existeix la teoria de les intel·ligències múltiples de Howard Gardner.

Gardner critica els models i les teories que diuen que només existeix una intel·ligència única i hereditària. Aquest autor va estudiar una realitat de la vida, en la qual va veure que persones amb una intel·ligència elevada no assolien els objectius proposats, en canvi, d'altres assolien els objectius. Aquesta investigació el va portar a dir que la intel·ligència no és una unitat sinó que és un conjunt d'intel·ligències diferents que estan relacionades a través de les habilitats i de les capacitats.

Aquest autor va desenvolupar vuit tipus d'intel·ligències en els quals cada persona pot adquirir i entre elles existeixen diverses relacions.

Per endinsar-nos en el tema, ens basarem en l'autor Antunes (2000), el qual explica cada una de les intel·ligències múltiples i a on les situem en el cervell. Dins d'aquestes intel·ligències múltiples, es mostren vuit tipus:

1. Intel·ligència lingüística: és aquella que és essencial per la supervivència de l'ésser humà. Apareix a totes les cultures, ja que el llenguatge és universal. Aquesta intel·ligència es troba a l'hemisferi esquerra del cervell. La intel·ligència lingüística o verbal comença amb el balbuceig dels bebès, en els seus primers mesos de vida. El segon any de vida dels infants, ja es comença a utilitzar més, per adjuntar paraules en frases amb significats clars. Finalment, és entre els quatre i els cinc anys, quan el nen es pot expressar amb fluïdesa, a través d'expressions facials i gestos per ajudar a l'explicació.

Un niño que crece en una casa o en una guardería muy silenciosa, probablemente tendrá limitaciones de expresión verbal mucho más evidentes que los niños que se desarrollan en hogares con muchos hijos y que por tanto están en contacto con estimulantes ocasiones parlantes (Antunes, 2000: 37).

2. Intel·ligència musical: és aquella que desenvolupa una escolta i una connexió amb la música. Tot i que és una intel·ligència que existeix a gairebé totes les persones, ha de ser estimulada. Amb aquesta intel·ligència es pot descobrir el to o la melodia, el ritme o la freqüència, l'agrupament dels sons i els seus timbres. La intel·ligència musical es troba a l'hemisferi dret del cervell.
3. Intel·ligència espacial – visual: és aquella que ens permet orientar-nos en diverses localitats, per poder reconèixer escenes i objectes quan es treballa a partir de representacions gràfiques, a la descripció teòrica de la pràctica i amb la imaginació. Aquesta intel·ligència es troba a l'hemisferi dret del cervell i té una relació amb altres intel·ligències (musical, lingüística i cinètic – corporal).
4. Intel·ligència lògic – matemàtica: és aquella que permet relacionar-nos amb el món dels objectes (facilitat per al càlcul, per diferenciar la geometria en els espais, en el plaer específic,

pensament lògic, problemes lògics, ...). Aquesta intel·ligència es troba situada a l'hemisferi esquerra del cervell.

5. Intel·ligència cinètico – corporal: és aquella que permet utilitzar el propi cos de manera hàbil i de forma expressiva per a solucionar problemes. Aquesta intel·ligència és la que treballa la motricitat dels dits i l'ús integral de tot el cos. La intel·ligència cinètico – corporal es troba en l'hemisferi esquerra del cervell, tot i que en les persones esquerranes, pot ser que es trobi a l'hemisferi dret.

6. Intel·ligència naturalista: és aquella que apareix en les persones que els hi agrada el món natural, que volen entendre el paisatge natural i sentir una expectació amb lo que no ha sigut creat per a l'ésser humà. Aquesta intel·ligència es troba a l'hemisferi dret del cervell. La intel·ligència naturalista va ser la última d'identificar-se, ja que en el principi de les obres de Howard Gardner no hi apareix escrita.

Ahora hablo sobre ocho tipos de inteligencia. La octava tiene que ver con el mundo natural: ser capaz de captar las diferencias entre diversos tipos de plantas, de animales. Todas las tenemos en nuestro cerebro (Antunes, 2000: 51).

7. Intel·ligència intrapersonal o de la meditació: és aquella que fa que les persones tinguin un coneixement profund d'elles mateixes i que tinguin una autoestima alta.

8. Intel·ligència interpersonal o de la comunicació: és aquella que permet la capacitat de veure diferències amb les altres persones (estats d'ànim, motivacions, intencions i temperament). Aquesta intel·ligència sempre està associada amb la intel·ligència intrapersonal.

També existeix un altre tipus d'intel·ligència a partir dels components emocionals. Aquesta intel·ligència s'anomena intel·ligència emocional.

- Pel que fa a la intel·ligència emocional, segons Goleman (1996), és la capacitat per reconèixer els nostres sentiments, els dels altres, motivar-nos i manejar adequadament les relacions que mantenim amb els altres i amb nosaltres mateixos. Existeixen dos tipus d'intel·ligències emocionals: la interpersonal que és la relació amb els altres, i la intrapersonal que és la persona mateixa. Per tant, aquest autor dóna molta importància a la setena i a la vuitena intel·ligències esmentades anteriorment.

Per tant, a l'hora de començar a treballar la música a l'Educació infantil, primer de tot, s'ha de tenir clar des de quin aprenentatge es vol fer i quines intel·ligències es volen treballar preferentment.

De totes aquestes intel·ligències, les dues més rellevants són la intel·ligència lingüística i la lògic - matemàtica, ja que són les dues més importants en tota la societat occidental.

Los exponentes de esas inteligencias estarán mucho más próximos a ser considerados genios que los que poseen una notable inteligencia cinestética corporal, naturalista, interpersonal u otras. (Antunes, 2000: 26).

Per tant, aquestes dues intel·ligències són les més conegudes per la societat i les més ben valorades per a un bon futur.

Segons Antunes (2000), la intel·ligència és un flux cerebral que ens porta a escollir la millor opció per a solucionar dificultats, resoldre problemes i crear productes per la cultura en la qual estem.

En aquest treball em centraré en la intel·ligència lingüística i musical, ja que l'estudi tracta de com es desenvolupa la capacitat lingüística a través de la música. En aquest estudi, sobretot s'engloba la intel·ligència lingüística que desenvolupen els alumnes mitjançant el vocabulari i el coneixement de les paraules i la intel·ligència musical, pel que fa al moviment i a la veu del cos, a través de l'escolta de la música. Amb tot això, es vol demostrar que a partir de la música els infants poden desenvolupar lingüísticament tota una sèrie d'habilitats per comunicar-se i expressar-se.

En quant als tipus d'intel·ligències, per realitzar aquest treball, fixar-nos sobretot en les intel·ligències múltiples de Howard Garner, ja que són les intel·ligències que es poden demostrar més fàcilment en les habilitats i les capacitats dels infants. S'han esmentat tots vuit tipus perquè la música és una àrea interdisciplinària que la podem trobar relacionada amb qualsevol de les altres intel·ligències. Pel que fa a la intel·ligència lingüística, es pot desenvolupar a partir de la música, ajudant als infants a millorar el vocabulari i l'expressió verbal.

S'han exposat els tres tipus de classificacions d'intel·ligències més importants que han existit per tal de fer-nos una idea del procés augmentatiu que s'ha produït. Des del punt de creure que només existia una intel·ligència fins al punt de veure que a partir de la investigació de Gardner hi ha vuit intel·ligències i que fins i tot al cap d'uns anys s'hi afegeix la intel·ligència emocional de Goleman, que permet reconèixer els sentiments i les expressions. Aquesta última també va molt lligada amb el tema del treball, ja que es pot veure com els infants gesticulen o s'expressen a través del llenguatge no verbal.

L'aprenentatge tal i com es pot veure, va lligat no només a un sol tipus d'intel·ligència sinó que és un entramat del funcionament de tots ells. Així, la música té la gran virtut de participar en més o menys mesura en tots ells.

2.3. Capacitats de l'Educació Infantil

Pel que fa al tema de les capacitats de l'Educació Infantil, és important tenir clares quines són les facultats en les quals l'infant podrà ser competent.

Segons el currículum del segon cicle d'Educació Infantil (2008)¹, existeixen quatre capacitats:

1. Aprendre a ser i actuar de forma cada vegada més autònoma:
 - Ser capaços de dominar el seu cos mitjançant el moviment i la coordinació, progressant en el coneixement i en les seves possibilitats.
 - Agafar seguretat afectiva i emocional per formar-se imatges positives d'ells i dels altres.
 - Saber fer els hàbits bàsics d'autonomia a través de la seguretat en les accions quotidianes.

2. Aprendre a pensar i a comunicar:
 - Elaborar pensaments, creacions, explicacions i començar a endinsar-se en les matemàtiques bàsiques.
 - Comunicar-se i expressar-se a través de diversos llenguatges i en diversos contextos.

3. Aprendre a descobrir i tenir iniciativa:
 - Participar en les activitats socials i culturals amb una actitud de curiositat i de respecte per observar i explorar l'entorn immediat, natural i físic.
 - Aprendre a tenir iniciativa i actuar davant de situacions de perill de la vida quotidiana.

4. Aprendre a conviure i habitar al món:
 - Resoldre conflictes de forma pacífica amb els altres i conviure en la diversitat.

¹ Departament d'Educació, currículum del segon cicle d'Educació Infantil (2008). Generalitat de Catalunya.

- Seguir unes pautes de convivència amb el grup i en la integració social, per tenir una autonomia personal.

La música està relacionada amb totes les capacitats de l'Educació Infantil, però el tema central d'aquest treball es relaciona amb dues capacitats essencials: aprendre a ser i actuar d'una manera cada vegada més autònoma i a aprendre a pensar i a comunicar. Dins de la primera, és essencial que l'infant domini el seu cos, el moviment, la coordinació i que tingui una seguretat afectiva i emocional. Dins de la segona, és essencial que l'infant faci servir el llenguatge corporal i expressiu per tal que pugui desenvolupar els seus sentiments i construir un coneixement a través d'aquests. Aquesta última es pot desenvolupar tot comunicant-nos a través de les cançons, imatges, gesticulacions, moviment, etc.

2.4. Què és la música?

En aquest apartat, s'exposen diverses definicions de què és la música, per tal de veure si entre elles hi ha una certa relació.

Segons el Diccionari de l' Institut d'Estudis Catalans (DIEC), "la música és l'art que s'expressa mitjançant la combinació de sons, d'acord amb les lleis de la melodia, l'harmonia i el ritme".

L'investigador alemany Altenmüller, l'any 2013, va fer una conferència de cicle al Cosmo Caixa, parlant de com la música podia influenciar en el cos i en la ment. "*The music is a universal part of our life that produces strong emotions, improves memory and promotes social cohesion*" (Altenmüller, 2013).²

Altres autors com Kodaly, Ward o Willems opinen que la música s'ha de començar a ensenyar des d'abans de l'educació primària, és a dir, abans dels sis anys i també, que ja es pot començar a cantar-los abans del seu naixement, quan es troben a dins de la panxa de la mare, ja que d'aquesta manera això els desperta una sensibilitat auditiva i una futura musicalitat. Per tant, ells creuen que la música és una de les primeres activitats artístiques que s'han d'ensenyar (Gallego, 2011).

Per concretar més sobre aquest concepte, Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez (2008) diuen que la música ens transmet les emocions i ens comunica el seu caràcter. La música es deixa per a ser escoltada, reconeguda i recordada. El plaer i la manera de gaudir que provoca promouen el desig de la seva reiteració.

Quan llegim les diferents definicions de la paraula música, entenem que aquesta té una estreta relació amb el llenguatge. Per exemple, en una de les definicions trobem que és important cantar als infants abans que neixin per tal de que puguin tenir una sensibilitat auditiva i una futura musicalitat.

² Traducció: La música és una part universal de les nostres vides que poden produir emocions fortes, pot millorar la memòria i pot promoure una cohesió social.

Si es canta als infants des de ben petits, aquests ja van adquirint un llenguatge i un vocabulari accessible a la seva edat a partir d'aquestes cançons. També és important esmentar que la música transmet emocions i comunica el seu caràcter. Si aquesta música té lletra, la majoria de les vegades, aquestes emocions també les produeixen les paraules i el sentit de la cançó.

2.4.1. Com es treballa la música a Educació Infantil

Segons Gallego (2011: 2-3), per treballar la música a l'Educació infantil, s'han de tenir clars uns objectius i uns continguts sobre els quals es vol treballar, és a dir, sobre què es treballarà.

Els objectius són:

- Educar la sensibilitat per captar el missatge musical.
- Desenvolupar les capacitats i les qualitats musicals.
- Educar l'oïda, la veu i el ritme. Aquests són els tres elements més importants i imprescindibles en aquesta etapa.

Els continguts són:

- Autopercepció per a treballar el so – silenci.
- L'expressió musical per a treballar la veu, els instruments , el moviment.
- La representació musical per a utilitzar diferents recursos que permetin la representació gràfica dels sons, els elements de la música i les sensacions.

Aquest mateix autor també diu que, a part dels objectius i dels continguts, un altre factor important per dur a terme una classe de música a educació infantil és la metodologia. S'ha d'utilitzar un entorn sonor com a principal font d'informació, s'ha de relacionar la música amb altres formes d'expressió i s'ha de promoure actituds d'afecte per la música, estimulant i oferint experiències motivadores que parteixin dels desitjos i dels interessos

dels infants. Per tant, per a fer música a Educació Infantil el més important és estimular els infants per a que els agradi i els motivi allò que estan fent.

Segons el currículum del segon cicle d' Educació Infantil (2008), la música ha de permetre que els infants desenvolupin les seves possibilitats d'expressió. La mestra o el mestre ha d'observar i escoltar a l'infant per veure el desenvolupament de les capacitats d'aquest i, a la vegada, ha de deixar que els infants experimentin amb tot el moviment corporal i els seus sentiments.

Fent referència als objectius del currículum del segon cicle d'Educació Infantil, per aquesta recerca es remarquen els següents:

- Representar la realitat a través de diverses formes de representació.
- Representar a través de llenguatges corporals i musicals, les habilitats de comunicació, d'expressió i comprensió.

En les àrees del currículum de la segona etapa d'Educació Infantil, la música es contempla dins de les tres que tot seguit s'exposen:

- Descoberta d'un mateix i dels altres: els infants han de tenir un autoconeixement de les emocions, del propi cos i dels diferents llenguatges. En el joc i el moviment, amb l'exploració sensorial i psicomotriu, han d'expressar-se a través del cos, amb altres persones i a través d'altres objectes o materials. Els infants han de treballar les habilitats motrius per tal d'expressar-se i comunicar-se a través del seu propi cos.
- Descoberta de l'entorn: els infants han d'observar, d'escoltar i d'experimentar els elements sonors i simbòlics del seu entorn per tal de tenir sensibilitat i interès per aquesta escolta.
- Comunicació i el llenguatge: l'escolta ha de ser activa per comprendre els altres tant en un llenguatge verbal com no verbal, i d'aquesta manera, expressar les emocions. També han de despertar la curiositat i l'interès per les creacions musicals, tot fent una escolta i una comprensió de les qualitats de la música a través dels sentiments

i de les emocions. Per tal d'interpretar, escoltar i observar, els infants han de conèixer un ventall ampli de cançons.

"A la escuela le corresponde defender la presencia de la música y su autonomía como lenguaje expresivo, con sus propios códigos de expresión y de comunicación." (Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008: 56). Si la música s'utilitza sempre de forma subordinada amb altres aprenentatges, s'està desvalorant les seves qualitats i el seu potencial. La música ha de servir-se dels seus propis recursos i dels elements que la construeixen per tal de ser acceptada, gaudida i compartida. Saber escoltar i apreciar la música serà un dels propòsits que l'educació infantil sosté com a fita fonamental per als infants. (Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008).

La música es para todos los profesores y lo ideal es que los niños hagan música con su maestro de aula, no con un especialista que solo tendría un contacto esporádico con ellos (Janet Mills, 1989: 32 citat per Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008).

Per tant, es pot dir que a l'ensenyament de la música a l'educació infantil, tant el pot fer un mestre especialista com un mestre generalista. Si no són mestres especialistes han de tenir clar quins són els coneixements que es volen impartir i què volen que aprenguin els infants. (Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008).

Aquests mateixos autors ens diuen que s'han de poder compartir experiències musicals significatives amb els seus alumnes. Per fer això, no cal ser un músic professional, però sí que s'han d'haver desenvolupat tota una sèrie d'habilitats específiques.

Per parlar d'aquestes habilitats, ens centrarem amb la Silvia Malbrán (1991: 20-22), la qual les divideix en tres grans grups:

1. Habilitats d'interpretació
2. Habilitats de discriminació auditiva
3. Habilitats didàctico - musicals

Per tal d'ensenyar música a l'educació infantil, els mestres no només han de tenir clares aquestes habilitats, sinó que també disposen del seu coneixement del món infantil i de la seva experiència com a docents. Les estratègies didàctiques que es fan servir per ensenyar música, poden ser les mateixes que per ensenyar matemàtiques, llengua o plàstica.

Per plantejar una classe, primer de tot, s'ha de tenir molt clar des de quina metodologia es farà. Per a presentar les activitats musicals a l'educació infantil es destaquen tres maneres diferents segons Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez (2008: 40):

1. Com activitats aïllades i independents.
2. Com a seqüències.
3. Com a projectes.

Cada una d'aquestes activitats, seqüències o projectes, han de tenir un inici, un desenvolupament i un final.

Un cop el mestre o la mestra té clara l'activitat, també ha de tenir un bon coneixement dels continguts de la música que vol ensenyar i una formació necessària del desenvolupament motor, intel·lectual i psicosocial dels nens i de les nenes a l'educació infantil.

La función del nuevo profesor es conocer cómo se imparte el aprendizaje, para estimular, a partir de los contenidos aportados por el ambiente y por el entorno social, las diferentes inteligencias de sus alumnos y hacerles aptos para resolver problemas o, quién sabe, crear "productos" válidos para su época y su cultura. (Antunes, 2000: 79).

Així doncs, no podríem parlar de música sense parlar de desenvolupament lingüístic. Dins dels objectius i dels continguts que s'han exposat anteriorment, existeixen dos punts importants en relació al tema del treball. Dins dels objectius, un punt clau és desenvolupar les capacitats i les qualitats musicals, i dins dels continguts un altre punt clau és treballar la representació musical utilitzant diferents recursos per representar de forma gràfica els sons. També es pot dir que la música és un bon recurs per

buscar la seva relació amb altres formes d'expressió, i per poder comprendre les cançons i el vocabulari d'aquestes. En el currículum, veiem com la música ha de permetre que els infants puguin desenvolupar les seves possibilitats d'expressió, ja sigui a nivell verbal o expressiu a partir de diverses formes de representació. En les àrees del currículum i en relació al tema del treball plantejat, es pot veure com en l'àrea de la descoberta d'un mateix i dels altres, els infants han de tenir un autoconeixement dels llenguatges a partir de la música. També es pot veure com en l'àrea de la comunicació i del llenguatge, els infants han de comprendre un llenguatge verbal i no verbal per expressar les emocions a partir de la música. Per tant, en relació al desenvolupament lingüístic es pot dir que la música és un llenguatge expressiu, amb els seus propis codis d'expressió i comunicació.

2.4.2. Metodologies per a treballar la música a l'educació infantil

La música a l'educació infantil també es pot treballar a partir de les metodologies creades per diferents autors, com poden ser: Dalcroze, Orff, Kodály, Willems. En aquest apartat només apareixen aquests quatre autors ja que són les corrents pedagògic - musicals més importants del S.XX.

Segons la metodologia Rítmica Dalcroze, el sentit i el coneixement de la música es desenvolupen a través la participació corporal. La rítmica és un mètode actiu, on el sentit i el coneixement de la música són desenvolupats a partir de la participació corporal en el ritme musical. També s'ocupa de la relació entre la música i l'individu. Introdueix a l'individu tant a sentir com a experimentar corporalment la música per la seva pròpia satisfacció (Trias, 2013). Per tant, Jacques Dalcroze deia que "*el ritmo es movimiento*", ja que amb el seu mètode s'utilitza el cos com un instrument musical. El seu mètode és actiu i desenvolupa el sentit i el coneixement musical a través del moviment i del ritme musical. (Martínez, 2005).

Les tres àrees que desenvolupa la Rítmica Dalcroze són:

- L'experiència sensorial i motriu: és la formació musical de base i d'una educació de la sensibilitat i de la motricitat (als dos o tres anys).
- El coneixement intel·lectual: les nocions del fraseig i de la respiració tenen la mateixa importància que el nom de les notes, dels valors o dels compassos.
- L'educació rítmica i musical com a educació de la persona: procura una millor coordinació de les facultats corporals i mentals, i facilita les seves possibilitats de consciència i d'acció.

Segons el mètode Orff, aquesta educació musical s'ha d'aplicar a l'ensenyança escolar i a la vegada, en el terreny de l'estudi instrumental. En l'Educació Musical Elemental (música i moviment), els nens poden experimentar amb instruments de percussió senzills. D'aquesta manera es desperta la seva curiositat per la producció del so. És a dir, l'experiència surt de la nostra pròpia pràctica. En conclusió, es pot veure com el concepte pedagògic de Carl Orff, és tractar el material musical creativament, improvisant i experimentant amb els sons que alliberen a l'alumne del paper del copador i del servidor de la música. Són els alumnes els que han de realitzar un treball creatiu a partir de la pròpia forma musical (Hartmann, 2005). Per tant, Carl Orff amb el seu mètode volia desenvolupar la facultat creativa i la improvisació. (Martínez, 2005).

Segons el mètode Kodály, cal basar-se en l'essència tradicional per anar construint un aprenentatge motivador de la música. Aquest mètode es basa en uns principis que fan que l'educació de la música sigui un joc per aprendre el solfeig a través de les cançons populars. També es centra en l'educació de l'oïda i en l'adquisició d'una veu ben educada per el cant (això ha de ser abans que l'infant s'introdueixi en la pràctica de qualsevol instrument). Quan l'infant aprèn a llegir, també ha d'aprendre a llegir la música. Per tant, en aquesta metodologia hi ha lligada la facultat musical amb la facultat intel·lectual i del llenguatge. La base és que la música pertany a tothom, tal i com deia aquest autor. Kodály es basava sobretot en la música tradicional, la qual va convertir en la base de l'educació musical. Va ser en aquest moment quan Kodály es va adonar que l'aprenentatge de la música havia de començar amb els cants de la llengua

materna i a partir d'aquí anar avançant cap a un llenguatge més universal de la música. (Díaz i Giráldez, 2007). En el mètode Kodály, el més important és desenvolupar una filosofia sobre la importància de la música en els nens, en els joves i en els adults. (Martínez, 2005).

El mètode Willems es basa en l'experiència directa amb la música i amb els nens, i en les bases filosòfiques i psicològiques. Aquestes bases són les següents (Díaz i Giráldez, 2007: 44 - 45):

- La unió entre la música, el ser humà i els diferents regnes de la naturalesa.
- Els ordenaments naturals i jeràrquics.
- Un treball basat en la naturalesa íntima dels elements constitutius de la música (essencialisme) i en les seves manifestacions exteriors (existencialisme).
- Un ordre de desenvolupament idèntic al de l'adquisició de la llengua materna.
- El desenvolupament interior i exterior d'una vitalitat extensa.

L'educació musical ha de ser accessible a tots els nens, especialment a partir dels tres o dels quatre anys d'edat. Promou un desenvolupament de l'oïda musical i del sentit rítmic, preparant la pràctica del solfeig, de l'instrument o de qualsevol disciplina musical. Per tant, aporta una participació activa dels alumnes, tot partint dels principis de la vida i de la música que s'uneixen amb la del ser humà donant importància al moviment i la veu. És a dir, es basa en l'estudi de l'home i de la música, per extreure'n els principis i les relacions pedagògiques de l'educació musical. (Martínez, 2005).

Entre aquests quatre autors, existeixen semblances i diferències. L'autor Dalcroze, es basa en el ritme i el moviment fent una experimentació corporal de la música (el ritme és el moviment). L'autor Off, també es basa en el moviment i en la música, però aquesta metodologia s'experimenta a través dels instruments i la pròpia pràctica. L'autor Kodály, es basa en allò tradicional per tal de potenciar una base de l'educació musical a partir del

solfeig de les cançons populars i del cant (la música és per tots). L'autor Willems, es basa en les bases psicològiques i fisiològiques, les quals apropen els infants a la natura (l'estudi de l'home i de la música). Aquest últim autor, Willems, exposa característiques dels altres tres autors en el seu mètode, ja que parla de l'oïda musical i del sentit rítmic com la metodologia Dalcroze. També parla sobre el solfeig, tal i com exposa Kodály amb la seva metodologia. Coincideix amb la metodologia d'Orff quan parla de la pràctica de l'instrument o de la disciplina musical. Els tres autors que tenen més en comú són Dalcroze, Kodály i Willems quan parlen de la importància del moviment i de la veu.

Aquests quatre autors són els més rellevants del S. XX que parlen sobre les corrents pedagògic – musicals, però dos d'aquests es centren més en el desenvolupament lingüístic. Un és Dalcroze que exposa que per aprendre música els infants han de sentir i experimentar amb el propi cos, fent expressions i gestos. L'altre autor és Kodály que es basa en les cançons populars i a través d'aquestes permet que s'estableixi una relació entre la facultat musical i la facultat intel·lectual i del llenguatge. També exposa que l'aprenentatge de la música ha de començar a la panxa de la mare i a partir d'aquí s'anirà avançant cap a un llenguatge més universal, tal i com anteriorment en l'apartat de *Què és la música?* ho exposava Gallego (2011).

2.5. La importància de la música i el llenguatge en l'Educació Infantil

La música es important per als nens. Alguns desien escolarla aïllats i solas a través de sus auriculars, mientras que otros prefieren cantarla, tararearla o silbarla. Algunos quieren tocarla con un instrumento musical – solos o con amigos – mientras otros disfrutan bailándola, lo que da lugar a respuestas físicas. Algunos desien crear su propia música y los textos, juegos o danzas que pueden acompañarla. Ya sea escuchando, cantando, tocando, moviéndose o creando, las experiencias musicales son importantes en la vida de las niñas y niños: ellos mismos, así como los adultos que les rodean – padres i maestros – pueden atestiguarlo. (Shehan Campbell y Scott – Kassner, 1995: 13 citat per Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008).

Primer de tot, em centraré en la importància de la música a l'educació infantil i sobretot en l'etapa dels tres als quatre anys, ja que és l'edat dels infants en la qual s'ha dut a terme l'estudi de cas.

Segons Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez (2008), els sons i la música són un dels elements més importants per als infants des de el seu naixement. Aquests elements permeten a l'infant descobrir i tenir contacte amb el món que els envolta, desenvolupar la seva percepció auditiva, comunicar-se i socialitzar-se, utilitzar la seva imaginació i desenvolupar la seva creativitat, expressar el que no es pot dir en paraules i ser una font d'entreteniment i plaer per passar-ho bé. Amb tots els estudis que s'han dut a terme, avui podem saber que existeix una forta relació entre l'educació musical i el desenvolupament de les habilitats que els infants necessiten al llarg de la seva vida, com per exemple, l'autodisciplina, la paciència, la sensibilitat, la coordinació, el treball en equip o la necessitat per a memoritzar i concentrar-se.

Aquests mateixos autors exposen que el contacte amb la música és essencial per al desenvolupament musical.

2.5.1. La importància de la música dels 3 als 4 anys

A l'edat dels tres als quatre anys, els infants comencen a mostrar un increment de curiositats. "Empieza a mostrar capacidad para representar gráficamente (con un dibujo o un garabato) su entorno visual y auditivo" [...] (Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, 2008: 22).

Aquests mateixos autors també exposen que en aquestes edats els infants ja poden començar a seguir la pulsació d'una peça amb els peus i discriminar els tempos diferents d'una peça musical amb facilitat. Pel que fa a les cançons, ja les poden reproduir senceres, sempre i quant estiguin adaptades a la seva edat. Tenen molta capacitat creativa a l'hora d'inventar-se cançons, danses o instruments. La importància de la música en els tres i els quatre anys, radica sobretot en el vocabulari que poden adquirir mitjançant les cançons i les possibilitats rítmiques i musicals de la paraula, que fan que sigui més fàcil seguir el ritme mitjançant l'ajuda de la parla.

La música és un element clau per als infants a l'hora de desenvolupar-se, de comunicar-se, d'expressar-se i aquesta està lligada a totes les habilitats i les capacitats que els infants poden desenvolupar al llarg de la seva vida. Per tant, a través de les cançons es podrà veure com s'adquireix el vocabulari mitjançant l'ajuda dels gestos.

Així doncs, veient la importància de la música en l'etapa d'Educació Infantil, també em centraré en els tipus de desenvolupaments que presenten els infants en aquestes edats.

2.5.2. Tipus de desenvolupaments dels infants de 3 a 6 anys

Pel que fa en els infants de 3 a 6 anys, tenen quatre tipus de desenvolupament.³

- Desenvolupament motriu i perceptiu: és aquell que engloba la percepció de si mateix, la percepció de l'entorn i la motricitat.
- Desenvolupament cognitiu: és aquell que engloba l'autopercepció, el reconeixement, la percepció, el raonament, l'atenció, la memòria i el joc.
- Desenvolupament del llenguatge: és aquell que engloba tot el que fa referència a l'expressió lingüística.

³ Extret de la Generalitat de Catalunya (Departament d'Ensenyament). Guia del desenvolupament per a les famílies i el personal docent (2012).

- Desenvolupament social: és aquell que engloba el desenvolupament emocional, la creació de vincles i la conducta social.

2.5.3. Desenvolupament lingüístic dels infants de 3 a 4 anys

Segons l'autor Muñoz (2010), l'infant entre tres i quatre anys, pel que fa al desenvolupament del llenguatge, hauria de:

- Ser capaç de respondre a ordres de dos accions i dos objectes.
- Tenir un llenguatge fluid.
- Ser capaç de construir frases de tres paraules.
- Ser capaç de recordar part d'una història.
- Negació. Aprèn a moure el cap i a dir que no.
- Formulació de preguntes: Què?, On?, Qui?, Com?, Per què?, Quan?, Quant?.
- Utilitzar la coordinació d'oracions.
- Diferenciar les vocals.
- Ser capaç de recordar els noms de les persones més properes.
- Interpretar expressions que habitualment utilitzen les persones per saludar o acomiadar-se.
- Emprar variacions morfològiques de gènere.
- Emprar variacions morfològiques de nombre.

Segons la guia de desenvolupament per a les famílies i el personal docent (2012), el desenvolupament lingüístic entre els 3 i els 4 anys és el més important, ja que es produeix un gran desenvolupament en la capacitat expressiva del nen. "El llenguatge és una eina que li serveix per augmentar les seves possibilitats comunicatives i de relació social" (Departament d'Ensenyament, 2012: 21).

En aquesta guia, també s'exposen les característiques de la parla dels infants en aquesta edat, que aquestes són:

- Llenguatge comprensiu per els adults, però amb expressions immadures.

- Capacitat de dir moltes coses amb un bon repertori de paraules.
- Capacitat de formar frases cada vegada més llargues i complexes.
- Fer preguntes: Com?, Quant?, Per què?, per cercar respostes per tot.
- Estructura gramatical molt senzilla, tot i que cada vegada, s'anirà fent més complexa.
- Encara no tenen del tot la maduresa articulatòria adequada i poden dir paraules en què ometen o canvien els sons.

"[...]El vocabulari expressiu que és capaç de produir un nen en aquestes edats representa, la meitat del vocabulari que és capaç d'entendre". (Departament d'Ensenyament, 2012: 21). Per tant, els infants entenen més del que saben: possiblement amb paraules no se sàpiguen expressar, però això no vol dir que no sàpiguen que és. Segurament a través d'una imatge es podrien arribar a expressar millor i fins i tot, reproduir la paraula a través d'aquella imatge. Si l'infant utilitzés molt el llenguatge gestual per a fer-se entendre i fos un alumne que ha anat a la Llar d'Infants o bé que a casa parlen el català, seria un signe d'alerta en el desenvolupament del llenguatge. Igual que si l'infant no tingués cap augment significatiu de vocabulari.

En aquest apartat, s'ha exposat el desenvolupament lingüístic dels infants entre els tres i els quatre anys, ja que és l'edat del grup amb el qual s'ha dut a terme la recerca. S'ha de tenir en compte fins a on són capaços d'arribar els infants per les seves capacitats i les seves habilitats lingüístiques, ja que moltes d'aquestes es treballen a partir de la música.

A continuació, s'exposen tot un seguit de teories que existeixen per als infants amb segones llengües. Aquest apartat, és convenient que hi aparegui, ja que el treball de camp d'aquesta recerca es porta a terme amb alumnes nouvinguts o bé amb una segona llengua i amb infants autòctons.

2.5.4. Teories d'adquisició d'una segona llengua

Segons Arnau (2009) basant-se en la teoria SIOP (Sheltered Instruction Observation Protocol) per l'aprenentatge d'una segona llengua, existeixen dos tipus de teories:

- Teoria input: és aquella que tracta de comprendre els missatges i té una funció socialitzadora.
- Teoria output: és aquella que tracta d'aprendre de forma participativa en entorns de conversació.

Si es vol que els infants adquireixin input o output, els mestres s'han d'ajustar a les seves competències, a través de missatges simples adaptant-se als seus coneixements i a les seves produccions.

L'autor Arnau (2009), també ens exposa que existeix una altra teoria. Aquesta teoria és la socialitzadora, la qual permet que els infants participin en diversos contextos, com pot ser l'escola, a través d'activitats o de pràctiques culturals. La teoria de la socialització, amb l'ajuda del mestre o de la mestra, s'ajusta a la zona del desenvolupament pròxim de l'infant i potencia la interiorització de la llengua.

En l'aprenentatge d'una segona llengua, també s'han de tenir presents les dificultats que poden sorgir. Aquestes dificultats segons l'autor Arnau (2009), són:

- No disposar de les competències lingüístiques suficients per aprendre els continguts del currículum.
- Tenir problemes d'adaptació a l'hora d'integrar-se amb els companys autòctons.

En l'aprenentatge de les segones llengües existeixen unes estratègies amb un contingut comprensible, significatiu i interessant, per facilitar el procés i deixar de banda les dificultats. Aquestes estratègies d'instrucció segons Arnau (2009: 19 - 20) són:

- Ajustar el nivell de la segona llengua utilitzat pel professor.

- Contingut comprensible a través de tècniques i de recursos suplementaris (visuals, demostracions, presentació de models, organitzadors gràfics, etc.).
- Mostrar la seva comprensió del contingut a través de dibuixos, activitats de manipulació, de suports a l'expressió escrita, etc.).
- Promoure l'autoestima dels infants al proporcionar-los experiències on ells siguin competents.

En aquesta situació és molt apropiat que els infants nouvinguts vagin a la mateixa aula que els autòctons, és a dir, a l'aula ordinària. Ja que d'aquesta manera es facilita la interacció i l'adquisició de la llengua interactuant amb els alumnes autòctons (Arnau, 2009).

Segons l'autor Coelho (2005), per tal que es desenvolupi un bon aprenentatge convé que existeixi una aproximació entre el professor i l'alumne a través de recursos. Aquests recursos per educació infantil poden ser: (Coelho, 2005: 188 - 192).

- Donar instruccions directes.
- Utilitzar cançons, càntics i recitació oral.
- Establir activitats d'aprenentatge que promoguin el pensament.
- Establir algunes activitats que animin a la creativitat i al pensament divergent.
- Utilitzar organitzadors visuals.
- Promoure l'aprenentatge exploratori.

Arnau (2009: 20) diu que "els suports visuals, els organitzadors gràfics dels conceptes, les activitats manipulatives i el treball per projectes, juntament amb les visites fora de l'escola, proporcionen un suport contextual ric".

Diversos autors com Aragonés et al. (2005), exposen que a moltes escoles de Catalunya i sobretot a l'Educació Infantil es va dur a terme un important moviment de renovació i innovació educativa per a conèixer el català, les famílies que no el podien aprendre degut al seu medi i al seu àmbit familiar.

D'aquesta manera es va poder homogeneïtzar la llengua de l'alumnat. Un dels problemes importants en el nostre sistema educatiu és generar competències lingüístiques en la llengua de l'escola.

Com ja s'ha explicat anteriorment, el desenvolupament lingüístic té una gran relació amb la música, ja que permet aprendre vocabulari a través de les cançons, permet expressar-se i comunicar-se, permet mostrar la comprensió del contingut a partir de dibuixos, de recursos visuals o expressius. En aquest cas, la recerca engloba tota una sèrie de tècniques en el treball de camp per tal de poder aprendre el vocabulari que apareix en les cançons i saber què vol dir. Per tant, aquest desenvolupament lingüístic aporta un gran coneixement sobre el vocabulari i les expressions gestuals a l'hora de cantar una cançó. En aquest cas, s'han fet servir els recursos visuals (imatges, presentacions de models a partir dels gestos, etc.) i sobretot el recurs de la cançó, per tal que amb aquestes activitats d'aprenentatge puguin desenvolupar la capacitat lingüística.

3. Apartat metodològic

3.1. Consideracions sobre el mètode

Pel que fa a la pregunta investigable de la recerca: Com es desenvolupa la capacitat lingüística en l'Educació Infantil a través de la música?, ens centrem en el desenvolupament lingüístic i la música. És a dir, en aquesta recerca es busca i s'analitza la música a partir del llenguatge i com aquest es pot desenvolupar.

Els objectius que es plantegen en l'apartat metodològic són:

- Observar com es treballa la capacitat del llenguatge a partir de les cançons i de quina manera es pot desenvolupar.
- Saber com es treballa a l'escola Llagut de Sant Pere Pescador i fer un anàlisi del context.
- Observar com interactuen i participen els infants en el grup classe.

El treball de camp d'aquest Treball de Final de Grau es fa des d'un paradigma interpretatiu, per tal de poder aprofundir, descobrir i explorar les facultats d'aprenentatge de la música a l'educació infantil. Per tant, el mètode que s'utilitza és un estudi de cas a través de dades qualitatives, per tal d'analitzar un aspecte concret. La recerca que es realitza és qualitativa, ja que considero que és més adient per comprendre les facultats lingüístiques d'aprenentatge que desenvolupen els infants a la classe de música a partir de les cançons.

Les tècniques triades per tal de realitzar aquesta recerca són: les observacions, les entrevistes i l'anàlisi de documents. És una recerca en la qual no es vol fer cap proposta de millora, sinó que simplement es vol analitzar un aspecte concret.

Després de fer la recerca de llibres i articles i elaborar el marc teòric, s'han dut a terme dues tasques dins de l'escola:

- Anar a l'escola per observar uns alumnes i veure com desenvolupen el llenguatge a partir de les cançons i comprovar si entenen o no el vocabulari.
- Fer una entrevista individual realitzada a la mestra de música de l'escola. Així, es podran contrastar les observacions, amb l'entrevista i l'anàlisi de documents i arribar a unes conclusions.

Per acabar, es contrastarà el marc teòric i les conclusions de les tècniques i se'n farà una conclusió global de tot el treball. Aquesta conclusió global de tot el treball, hauria de portar a resoldre la pregunta des de la qual baso la meva investigació.

3.2. Recollida d'informació

3.2.1. Context de l'aplicació pràctica

La recerca d'aquest TFG es realitza a l'escola Llagut, situada al poble de Sant Pere Pescador a l'Alt Empordà. És l'única escola d'Educació Infantil i de Primària que hi ha al poble i és de titularitat pública. Presenta dues línies a P3, P5, 2on de Primària i 4t de Primària, i la resta de cursos d'una línia. El total d'alumnes és de 230 durant aquest curs escolar 2014-2015.

Sant Pere Pescador compta amb un cens actual de 2230 habitants amb una extensió de 17,80 km². El 32 % és de procedència estrangera i això implica que a l'escola quedi reflectit amb un 55% dels seus alumnes procedents de famílies immigrades. A part de l'escola, també hi ha una llar d'infants municipal allunyada d'aquesta on no hi va cap alumne de família immigrada.

Degut a l'increment d'aquesta matrícula d'alumnes de famílies immigrades, l'escola ha hagut d'adaptar noves maneres d'actuació i formular-se canvis pedagògics importants.

L'escola segueix en línies generals una metodologia tradicional, si bé es treballa introduint aspectes de la pedagogia activa i es dona molta importància als currículums de música i d'educació física.

La tipologia de l'alumnat permet que els nens amb més dificultats en les àrees curriculars més acadèmiques puguin destacar i seguir amb excel·lència les àrees que no requereixen un domini tant acurat de la llengua.

En el parvulari es treballa en diferents ambients amb grups reduïts d'infants, on el treball cooperatiu és molt important. Aquesta manera de fer es continua en el cicle inicial que fa de pont entre Educació Infantil i el pas dels alumnes a Educació Primària.

En els cicles mitjà i superior hi ha una tendència a treballar d'una manera més "acadèmica" les àrees curriculars bàsiques si bé s'introdueix treballs cooperatius i per projectes en l'àrea de medi i en el treball del projecte interdisciplinari que fa tota l'escola seguint un únic tema.

3.2.2. Participants

En aquesta recerca el paper serà d'observant sobre el què es fa l'aula i sobre de quina manera ho treballen. És a dir, serà al voltant de la informació i de les relacions personals que es tindran amb la persona entrevistada i dels infants. Tot això es farà des de un punt de privacitat i de respecte de les persones amb les quals es realitza la recerca. Els participants en aquesta recerca qualitativa seran els infants i la mestra de música.

Infants

Els alumnes de P3 de l'escola Llagut de Sant Pere Pescador, seran els protagonistes de la recerca, ja que en aquestes primeres edats és quan els infants encara no tenen adquirit la majoria de vocabulari i així, s'ha pogut analitzar com es pot desenvolupar la capacitat del llenguatge a partir de la música en l'Educació Infantil. Els alumnes amb els quals es realitza aquesta recerca són vuit infants entre 3 i 4 anys. Per dur a terme la recerca, s'han fet unes taules on es mostren els infants que han anat a la llar d'infants o no, les llengües que parlen i si tenen o no contacte amb el català. També s'ha observat si els infants tenen o no els hàbits adquirits i si tenen o no alguna problemàtica comunicativa. En aquesta mateixa taula també s'hi exposa si tenen faltes d'experiències vitals i el grau socioeconòmic de les famílies dels infants observats.

Mestra

La mestra a la qual se li realitza l'entrevista, és la mestra especialista de música de l'escola Llagut de Sant Pere Pescador. Amb l'entrevista es vol conèixer en què es basa perquè els infants desenvolupin la capacitat lingüística des de ben petits a partir de la música. Per tant, el que es vol saber parlant i entrevistant aquesta mestra, és com fa que es desenvolupi aquesta capacitat amb infants que no la tenen tant desenvolupada per falta d'experiències vitals i de vocabulari, és a dir, amb infants nouvinguts o amb una segona llengua.

3.2.3. Instruments

Per poder assolir els objectius plantejats en aquesta recerca, s'han escollit tres tipus d'instruments diferents per tal de poder realitzar la triangulació i extreure'n unes conclusions finals. Els instruments triats són:

1. Entrevista
2. Observació
3. Anàlisi de documents

Entrevista:

A través de diferents referències bibliogràfiques sobre l'entrevista, existeixen diferents conceptes:

- Losada i López (2003: 118) assenyalen: "Puede definirse como una conversación con una finalidad. Está organizada mediante la formulación y la respuesta a una serie de preguntas y su resultado es el conjunto de lo que los entrevistados y los entrevistadores manifiestan."
- Penalva i Mateo (2006:49) diuen que: "...l'entrevista pot ser entesa com un diàleg que és una barreja de conversa amb preguntes inserides. "
- Denzin, De Santis, Lincoln i Guba (1978, 1980, 1985; citat per Penalva i Mateo 2006:49) diuen que: "[una entrevista és]...una conversa feta amb un propòsit, i aquest propòsit és l'obtenció d'informació."

Per saber quin tipus d'entrevista es pot fer i com es pot plantejar, m'he basat en els autors Lucca i Berrios (2003).

En aquest treball l'entrevista que es realitza és individual ja que només s'ha fet una entrevista amb la mestra especialista de música. És a dir, és una entrevista on hi ha un entrevistador i un entrevistat.

Si es fa de forma individual, existeixen tres tipus d'entrevista:

- Entrevista no estructurada o en profunditat: és aquella en la qual no s'estableixen gaire les preguntes prèviament. Tota l'entrevista es fa a través de l'espontaneïtat, ja que a partir d'una pregunta s'enfoca l'entrevista. L'entrevistador està interessat en saber què pensa, què viu i què coneix la persona entrevistada sobre el tema que ens interessa. En aquest cas l'entrevistador té el rol de dinamitzador de l'entrevista.
- Entrevista semi - estructurada: és aquella que anteriorment a l'entrevista es planifiquen els àmbits sobre els quals es vol recollir la informació. Cal plantejar un guió previ, ampli i flexible a mesura que es va construint. En aquest tipus d'entrevista també s'han de recollir dades i informació no prevista. És a dir, que si quan es fa l'entrevista surt un tema que ens crida l'atenció, hem d'agafar-lo, reprendre'l i estirar el fil perquè tinguem més informació sobre allò. En aquest cas l'entrevistador té el rol de conductor de l'entrevista.
- Entrevista estructurada: és aquella que es basa en un qüestionari, on les majoria de les preguntes són tancades. S'especifiquen les preguntes, l'ordre i el tipus de resposta possible. En aquest cas l'entrevistador té el rol de preguntador.

En conclusió, la meua entrevista individual ha estat semi - estructurada per tal de poder anar seguint els temes que m'han interessat i que han anat apareixent. Anteriorment s'ha preparat un guió, tot i que aquest al llarg de l'entrevista ha pogut anar variant segons les respostes que ha donat la persona entrevistada. És a dir, he adoptat un rol conductor.⁴

TIPUS	PREGUNTES
Introductòries	<ul style="list-style-type: none"> • Quants anys fa que ets mestra?
	<ul style="list-style-type: none"> • Quants anys portes treballant en aquesta escola?

⁴ Veure ANNEX 1

	<ul style="list-style-type: none"> • Ets tu sol que fas música o hi ha algun altre professor?
	<ul style="list-style-type: none"> • Disposeu d'una aula de música? On està situada? Com és l'aula de música?
	<ul style="list-style-type: none"> • Quantes hores de música es fan a educació infantil cada dia? I a la setmana?
	<ul style="list-style-type: none"> • Teniu projectes de música a l'escola? En feu algun?
Nus	<ul style="list-style-type: none"> • Quines estratègies o metodologies utilitzeu per a fer la música a l'escola? Quin és el millor mètode per ensenyar música a l'Educació Infantil?
	<ul style="list-style-type: none"> • Quines capacitats o intel·ligències vols que es desenvolupin amb l'aprenentatge de la música a l'Educació Infantil?
	<ul style="list-style-type: none"> • Què aporta la música als infants?
	<ul style="list-style-type: none"> • Quins objectius treballes amb la música a educació infantil?
	<ul style="list-style-type: none"> • La música serveix d'eina per comunicar-se amb alumnes nous? Per què?
	<ul style="list-style-type: none"> • La intel·ligència lingüística és la que és pot observar més en els infants quan fan música? Per què?
	<ul style="list-style-type: none"> • Com es pot desenvolupar aquesta intel·ligència a través de la música?
Valoració	<ul style="list-style-type: none"> • Què en penses de la música a l'educació infantil?
	<ul style="list-style-type: none"> • Perquè creus que és important fer música a

	l'Educació Infantil?
	<ul style="list-style-type: none"> • Creus que amb el vocabulari i amb la música influeix si un alumne ha anat o no a la llar d'infants? I amb la llengua que parlen a casa? Per què?
	<ul style="list-style-type: none"> • Creus que la música està desvalorada a l'escola? Per què?
	<ul style="list-style-type: none"> • Creus que la música és una assignatura que engloba totes les altres? Perquè?

Observació:

L'observació és l'instrument més antic i el més utilitzat en la recollida de la informació. A través de diverses recerques bibliogràfiques, he trobat que existeixen diverses definicions sobre què és i per a què s'utilitza:

- Segons Penalva i Mateo (2006: 69), diuen que: " L'observació implica una gran varietat de recursos de l'investigador: tècniques, maneres de registre de les observacions, maneres d'introduir-se en el grup, etc."
- Segons Gómez (1990) i Angera (1991), ens exposen que la observació és una recollida d'informació espontània dels comportaments que poden sorgir al llarg de la recollida de la informació.

També existeixen diversos tipus d'observació, segons Padilla (2002):

- Sistematitzada o no sistematitzada: són observacions que permeten determinar els comportaments i el context que s'ha d'observar.
- Participant o no participant: depèn del grau de participació de les persones que realitzen la recerca.

- Auto – observadora o hetero – observadora: depèn de si la persona que realitza l'observació és diferent de les persones observades.

Pel que fa a la meva recerca, s'ha fet una observació participativa i no participativa, ja que en la majoria d'aquestes m'he implicat en l'estudi del desenvolupament del llenguatge a través de la música, en canvi, n'hi ha hagut alguna que he observat sense intervenir.

Segons els autors Penalva i Mateo (2006), es plantegen quatre tipus d'observació participativa:

- Participació passiva: observació externa , tot i que aquesta pot ser detectada. Si aquesta observació és detectada, aquesta passarà a ser moderada.
- Participació encoberta: l'observador és un membre més de la classe, no s'altera el que s'observa ni allò confidencial.
- Participació moderada: L'observador no s'implica en les activitats del grup, tot i que pot demanar aclariments sobre algun tema.
- Participació activa: és observar i implicar-se en l'activitat la qual vol ser estudiada.

En aquesta recerca, s'ha fet una observació participativa activa, ja que les dades que s'han recollit impliquen la participació de l'observador i de l'observant. Per tant, aquest tipus d'instrument de tècnica escollida, permet arribar a assolir uns objectius clars i definits de preparar prèviament i planificar el què, el com, el quan, el de quina manera s'observarà segons el seu nivell d'aprenentatge pel que fa al desenvolupament del vocabulari a partir de les cançons. Aquesta observació es fa a través de fulls o graelles d'observació per tal de preparar anteriorment les observacions amb preguntes o guies per arribar a l'objectiu específic de la recerca, ja que s'analitzen fenòmens concrets de l'aula i de l'activitat.

Anàlisi de documents:

Dins de l'anàlisi de documents i segons els autors Penalva i Mateo (2006), existeixen dos tipus de dades recollides:

- Dades primàries: s'obtenen directament de la realitat, recollides amb els propis instruments creats per la recerca.
- Dades secundàries: són registres escrits que ja han estat produïts i processats per altres.

Per fer aquest anàlisi, s'han agafat diversos documents de l'escola que parlessin de la música en el centre i de la importància d'aquesta. És a dir, s'han triat els que poden servir per aquesta recerca, i a partir d'aquí, s'han llegit i s'han analitzat. Seguidament, s'ha anomenat quin tipus de document és, s'ha fet un anàlisi del contingut i de la forma. S'han analitzat segons el que diu implícitament i explícitament del currículum, relacionant-ho amb el marc teòric i veient si a l'escola ho treballen o no. Finalment, només s'ha pogut analitzar un document que parlés sobre la música i el llenguatge, ja que tots els altres només eren per Educació Primària i el PEC (Projecte Educatiu de Centre), l'estaven refent i no me'l podien deixar.

L'únic document que s'ha pogut analitzar és el Projecte de Final de Màster de la mestra especialista de música de l'escola Llagut de Sant Pere Pescador, la qual es va basar en l'aplicació de la metodologia musical activa rítmica Dalcroze a l'escola. Per tant, aquest document exposa com es treballa i de quina manera es poden incloure tots els infants a la classe de música a través d'aquesta metodologia. Aquest document és de dades secundàries, les quals sempre són de recerca qualitativa, ja que són totes les coses que es poden llegir, observar i requereixen algun aspecte del món social. En aquest document, es presenta la metodologia que s'utilitza en el centre per ensenyar la música i el perquè és important.

Segons Penalva i Mateo (2006: 87), per realitzar un anàlisi de documents, s'ha de tenir molt clar quatre punts:

- L'autenticitat de la informació.
- La credibilitat i l'objectiu dels documents.

- La representativitat de la disponibilitat dels documents.
- La interpretació per extreure el context i el sentit dels textos.

3.3. Treball de camp

3.3.1. Estudi de cas

La meva recerca sobre com es pot desenvolupar la capacitat del llenguatge a través de la música a educació infantil, s'ha dut a terme a l'escola Llagut de Sant Pere Pescador amb infants de P3.

Observacions:

Per endinsar-me en el tema, el que cal fer primer és contextualitzar amb quin grup d'alumnes s'ha dut a terme aquesta recerca. S'ha fet a partir d'una taula, a on s'especifica quins dels vuit alumnes han anat o no a Llar d'Infants, quines llengües parlen a casa, si tenen o no contacte amb el català, si tenen o no tots els hàbits adquirits, si tenen o no alguna problemàtica comunicativa, si mostren faltes d'experiències vitals i quin grau "socioeconòmic" tenen les seves famílies.⁵ Dels vuit alumnes per observar, n'hi ha de diversos tipus de nivell intel·lectual, per tal de poder observar la diferència entre un infant que té experiències vitals i coneixements sobre el vocabulari de la llengua, respecte a d'altres que no en tenen.

En aquest treball de camp o estudi de cas, es fan quatre observacions durant un mes:

18/03/2015	Primera observació
20/03/2015 – 22/03/2015	Segona observació
08/04/2015	Tercera observació
09/04/2015 – 10/04/2015	Quarta observació

En la primera observació, s'ha volgut fer un previ reconeixement de les habilitats lingüístiques que disposa cada infant a observar. La observació s'ha fet mentrestant cantaven la cançó "Obre, tanca". També s'ha pogut fer una observació més detallada quan la mestra ha agafat els infants de quatre en quatre per cantar la cançó i poder observar millor. Amb aquest

⁵ Veure ANNEX 2.

exercici, s'ha pogut observar si saben o no la cançó, si segueixen o no, si saben quin gest toca fer, o bé si saben que vol dir la paraula i que ells representin el gest. ⁶

En la segona observació, s'ha pogut veure quin coneixement tenen els infants sobre parts del cos. Per a fer aquesta observació, se'ls ha demanat que dibuixessin una mà. Amb aquests dibuixos s'ha pogut veure clarament, qui sap i qui no sap que és una mà. També se'ls ha preguntat si sabien o no on era el cap, la panxa, els genolls i els peus. Una altra prova era que a partir d'una imatge reproduïssin la paraula. Per a realitzar aquesta observació amb temps i ben feta, només s'han agafat quatre infants dels vuit a observar, per tal de poder observar un per un i poder respectar el seu temps en les respostes. La mateixa observació s'ha tornat a repetir el dia 25 de març del 2015, per veure els coneixements i el vocabulari dels altres quatre infants. ⁷

En la tercera observació, s'ha pogut veure què saben sobre la cançó "Obre/tanca"(cançó de transmissió oral). És a dir, se'ls ha demanat que cantessin la cançó sense cap ajuda visual, i llavors amb ajuda visual, per veure si saben o no la lletra o bé canvia amb ajuda visual o no. També se'ls ha demanat que fessin els gestos de la cançó i que complementessin la cançó cantant-la. ⁸

En la quarta observació, s'ha observat el mateix que a la tercera, però amb la cançó "Mireu tinc dues mans"(cançó de transmissió oral). ⁹

A partir d'aquestes quatre observacions, s'ha pogut constatar:

- Si entenen o no el vocabulari.
- Si entenen o no les ordres de la mestra.
- Si saben o no seguir les rutines de l'aula de música.

⁶ Veure ANNEX 3

⁷ Veure ANNEX 4

⁸ Veure ANNEX 5

⁹ Veure ANNEX 6

- Si reprodueixen una paraula a partir d'una imatge.
- Si saben de què parla la cançó que canten.
- Si saben que són les mans i en poden fer un dibuix.
- Si saben o no cantar les cançons sense un reforç d'imatges.
- Si saben o no cantar les cançons amb un reforç d'imatge.
- Si saben o no fer els gestos de les cançons.
- Si saben dir paraules de la cançó. És a dir, que els hi canti la cançó i de cop pari i ells hagin de continuar dient la paraula que toca.

3.3.2. Anàlisi de dades

En aquest apartat, s'analitzen les dades de les entrevistes de la mestra especialista de música, les observacions fetes a partir de les cançons i l'anàlisi dels documents tot classificant-los per dimensions.

Per fer un anàlisi de la recerca, primer de tot, s'ha fet un llistat dels principals temes que es van repetint al llarg d'aquesta.

- Cançó
- Llar d'infants
- Llengües que es parlen
- Vocabulari adquirit
- Desenvolupament lingüístic
- Mètode
- Temps i espai (preparació de materials)
- Materials
- Imatges
- Gestos
- Àrea interdisciplinària

A partir d'aquest llistat, s'ha fet un buidatge i una segmentació dels temes en unitats que tinguin sentit segons la pregunta, els objectius i el marc teòric de la recerca, des de un punt de vista temàtic. Per tant, s'ha fet en funció del contingut, dels temes que surten, en relació als temes exposats. A l'hora de fer la categorització, ho hem fet a partir dels elements descriptius.

Les categories d'anàlisi són:

- Mestra: en aquesta categoria es vol saber quins són els objectius i la preparació que presenta la mestra per ensenyar música al infants d'Educació Infantil i sobretot els objectius que s'han de seguir.

- Metodologia: en aquesta categoria es vol saber quina metodologia s'utilitza per ensenyar en els alumnes i sobretot saber de què serveix aquesta. També apareixen temes com: l'aula a on es du a terme i l'espai que s'utilitza.
- Alumnes: en aquesta categoria hi apareixen les diferents característiques dels alumnes que han anat o no a la llar, i dels alumnes que tenen dificultats o parlen una segona llengua. També s'exposa la inclusió d'aquests alumnes a l'aula de música.
- Mitjans de comunicació: en aquesta categoria es vol parlar dels elements i els materials que s'utilitzen per reforçar el llenguatge en els alumnes i que s'utilitzen a l'aula de música.
- Música: en aquesta categoria es vol saber quines capacitats i intel·ligències estan en contacte amb la música i que aporta aquesta en els infants i en el desenvolupament del llenguatge.

A partir d'aquí, es farà la construcció de les matrius d'anàlisi per tal d'agrupar i sintetitzar les categories de forma clara.

a) Matriu

	MESTRA: Objectius didàctics	METODOLOGIA Aula/ espai	ALUMNES Nouvinguts i altres	MITJANS DE COMUNICACIÓ Materials	MÚSICA Capacitats i intel·ligències
ENTRE 1	<p><u>Estudis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Especialitat en Educació Musical. -Carrera de Pedagogia. <p><u>Anys treballats a la mateixa escola:</u> 14</p> <p><u>Objectius:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Reforçar els coneixements. - Espais per un desenvolupament creatiu -Esquema corporal i intel·lectual -Adquirir la llengua a 	<p><u>Metodologia Dalcroze:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Aprentatge de la música a través del moviment i de l'expressió corporal). -Eina inclusiva a l'aula (experiència motriu del propi infant). <p><u>Aula:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Espaiosa i lliure d'obstacles (funcional). -Aula pròpia. <p><u>Horari:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Una hora setmanal amb flexió horària de hora i mitja amb les rutines i la preparació prèvia. 	<p><u>Alumnes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Llar d'infants: han pogut reforçar la llengua. -Alumnes nouvinguts o amb una segona llengua: a partir de la cançó, podran aprendre el vocabulari i parlar sense pors. <p><u>Inclusió:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -La música ha de ser inclusiva -Donar molta importància a les característiques de cada alumne. 	<p><u>Materials:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Piano elèctric (base per a treballar la metodologia Dalcroze). -Ordinador. -Projector. -Tot el material sempre ha d'estar adequat a l'edat. <p><u>Cançó:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Ajudar a reforçar el nivell de vocabulari. -Permet el desenvolupament lingüístic dels infants. -Útil per alumnes amb dificultats o altres llengües. 	<p><u>Música:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Engloba totes les capacitats i les intel·ligències -Desenvolupament integral per un aprenentatge dels coneixements. - Lenguatge internacional que entra per l'oïda i l'entén tot el cos. -Aprendre a través del cos i la veu. -Lenguatge comú amb vincles emocionals. -Ensenya el que serà un llenguatge posterior.

	través de la cançó. <u>Preparació dels Mestres:</u> ben preparats per ensenyar música a Educació Infantil.				
OBS 1	<u>Objectius:</u> <ul style="list-style-type: none"> -Entendre el vocabulari. - Saber què és cargolar/ descargolar. - Posar-se les mans al cap. - Si tenen o no adquirides les cançons de les rutines. 	<u>Aula:</u> aula de música. <u>Temporització:</u> 10 minuts.	<u>Alumnes:</u> <ul style="list-style-type: none"> -Llar d'infants: Tos els alumnes que han anat a la llar d'infants tenen adquirides les habilitats lingüístiques per la seva edat. -Alumnes nouvinguts o amb una segona llengua: hi ha dos alumnes que també les tenen adquirides, en canvi, en trobem dos més que no, degut a una gran falta de vocabulari. Tot i que també n'hi ha un que tot el que és rutines i posar-se les mans al cap, ho té adquirit, en canvi, el vocabulari no l'acaba d'entendre. 	<u>Materials:</u> <ul style="list-style-type: none"> -Cançons. -Gesticular molt. 	<u>Música:</u> <ul style="list-style-type: none"> -Llenguatge que entra per l'oïda a través de les cançons. -Aprendre a través de la veu i el cos.

<p>OBS 2</p>	<p><u>Objectius:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Reproduir la paraula a partir d'una imatge. - Demanar de què parlen les cançons. - Dibuix de les cançons de les mans. 	<p><u>Aula:</u> aula de P3</p> <p><u>Temporització:</u> 10 minuts cada alumne.</p>	<p><u>Alumnes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Llar d'infants: els alumnes que han anat a la llar d'infants tots tres entenen tot el vocabulari, saben els gestos de les cançons, i saben com poden dibuixar unes mans o si més no, que són. -Alumnes nouvinguts o amb una segona llengua: en aquest cas, trobem que dels cinc alumnes amb una segona llengua, dos d'aquests no entenen el vocabulari i els altres tres, potser no saben expressar-se i dir de què va la cançó, però saben que són les mans i les saben dibuixar. -Pel que fa al exercici de les ordres de posar les mans al cap, a la panxa, als genolls i als peus, els vuit alumnes saben a on es cada part i com s'anomena (ja que actualment, estan treballant el cos). 	<p><u>Material:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Dibuix. - Imatges. 	<p><u>Música:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Es vol que a partir de la música, i de les cançons, els alumnes puguin adquirir un vocabulari. - D'aquesta manera puguin aprendre a través del cos i de la veu. -A part de la intel·ligència lingüística (adquisició del vocabulari), també apareix la intel·ligència espacial – visual, ja que permet orientar-se a partir de representacions gràfiques (com en aquest cas és el dibuix).
---------------------	---	--	---	--	---

<p>OBS 3</p>	<p><u>Objectius:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Cantar la cançó "Obre, tanca" sense imatge. -Cantar la cançó "Obre - tanca" amb imatge. - Fer els gestos de la cançó. -Treure paraules de la cançó per veure si ells són capaços de reproduir-les. 	<p><u>Aula:</u> a l'aula de joc simbòlic, en parelles.</p> <p><u>Temporització:</u> 10 minuts per parella.</p>	<p><u>Alumnes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -De tots els alumnes, indiferentment de si han anat o no a llar, saben cantar la cançó obra tanca amb l'ajuda d'una imatge. També saber reproduir els gestos que fem amb cada paraula. -Llar d'infants: els tres alumnes que han anat a la llar d'infants, saben cantar la cançó amb o sense imatges que ajudin a reforçar el vocabulari, i saben continuar la cançó. -Alumnes nouvinguts o amb una segona llengua: dels cinc alumnes que tenen una segona llengua, n'hi ha un que té molt vocabulari i que sap cantar les cançons sense ajuda de les imatges i pot reproduir les paraules de les cançons sense dificultats. Llavors, n'hi ha quatre que si no tenen l'ajuda de les imatges o bé fan els gestos, no saben cantar la cançó ni saben de què va. 	<p><u>Material:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Cançó "Obre - tanca". - Fer gestos de les paraules. - Imatges per reforçar. 	<p><u>Música:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Sobretot s'adjunta amb la intel·ligència lingüística, ja que es vol fer aprendre vocabulari a través de les cançons. -També hi ha la intel·ligència especial - visual, ja que a partir de representacions gràfiques (imatge), els infants es poden orientar.
---------------------	---	--	--	--	--

<p>OBS 4</p>	<p><u>Objectius:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Cantar la cançó "Mireu tinc dues mans" sense imatges. - Cantar la cançó "Mireu tinc dues mans" amb imatges. - Fer els gestos de la cançó. - Treure paraules de la cançó per veure si ells són capaços de reproduir-les. 	<p><u>Aula:</u> a l'aula de joc simbòlic, en parelles.</p> <p><u>Temporització:</u> 10 minuts per parella.</p>	<p><u>Alumnes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - De tots els alumnes, indiferentment de si han anat o no a llar, saben reproduir els gestos que fem amb cada paraula. - Llar d'infants: els tres alumnes que han anat a la llar d'infants, saben cantar la cançó amb o sense imatges que ajudin a reforçar el vocabulari, i saben continuar la cançó. - Alumnes nous o amb una segona llengua: dels cinc alumnes que tenen una segona llengua, n'hi ha dos que no tenen cap problema a l'hora de cantar la cançó amb o sense imatges i acabar de complementar-la amb les paraules. En canvi, n'hi ha tres que amb aquesta cançó no saben cantar la cançó, ja que tenen una falta de vocabulari, perquè amb els gestos la saben fer, però a l'hora de cantar-la, no saben com es diuen les paraules, ja que tenen molta falta de vocabulari. Si canten la cançó amb l'ajuda de les imatges, només saben dir picar, ja que és el mateix 	<p><u>Materials:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Cançó "Mireu tinc dues mans". -Fer gestos de les paraules. - Imatges per reforçar. 	<p><u>Música:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Sobretot s'adjunta amb la intel·ligència lingüística, ja que es vol fer aprendre vocabulari a través de les cançons. -També hi ha la intel·ligència especial – visual, ja que a partir de representacions gràfiques (imatge), els infants es poden orientar.
---------------------	--	--	---	--	--

			gest i la mateixa paraula que ja sortia anteriorment a la cançó "Obre/tanca".		
DOC 1	<p><u>Estudis:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Màster en educació a la diversitat. -Treball final de màster de l'aplicació Dalcroze a l'escola Llagut de Sant Pere Pescador. <p><u>Objectius:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Espai. -Temps. -Energia. -Ritme. -Melodia. -Harmònic. 	<p><u>Metodologia Dalcroze:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -La rítmica és una educació per la música i a través de la música. <p><u>Aula:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Espaiosa i lliure d'obstacles. 	<p><u>Alumnes:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Tots els alumnes es manifesten a través de la seva motricitat. - Participació activa de components motors. 	<p><u>Materials/Activitats:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Les sessions de rítmica:</u> joc musical / conte musical, la cançó / la cantata, la dansa . - <u>El cant coral:</u> la castanyada, Nadal, anem a esperar els reis, dia de la pau i la no violència, i fi de curs (sempre tenen un fil conductor amb el que es treballa). 	<p><u>Música:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beneficia altres àmbits d'aprenentatge, ja sigui a nivell cognitiu, físic o psicomotor. - Ha d'ocupar un lloc preferent dins de l'escola no només com una assignatura aïllada sinó com a element pedagògic indiscutible.

A continuació, es comença a fer la triangulació per tal de poder extreure el màxim d'informació possible de les entrevistes, de les observacions i dels documents.

b) Triangulació

Per tal de començar la triangulació, ens basarem en les categories triades anteriorment per a fer l'anàlisi.

En la primera categoria que és la de la mestra i els objectius didàctics que es volen aconseguir, es pot comprovar:

- La mestra, a l'entrevista, exposa que per ensenyar música a Educació Infantil, els mestres han d'estar ben preparats per ensenyar música. També ens exposa els objectius que vol aconseguir a les classes de música amb els alumnes d'Educació Infantil. Aquests objectius són:
 - Reforçar els coneixements.
 - Espais per a un desenvolupament creatiu.
 - Esquema corporal i intel·lectual.
 - Adquirir la llengua a través de la cançó.

- En les observacions dels infants es pot veure com els objectius didàctics que es proposen, són les dimensions que es volen observar en cada una. Els objectius de les observacions són:
 - Entendre el vocabulari a partir de la cançó.
 - Reproduir les paraules d'una cançó a través d'un reforç visual o sense.
 - Saber que diuen o de què parlen les cançons.

- En l'anàlisi de documents s'exposa la preparació de la mestra a través d'un treball de final de màster i també s'exposen els principals objectius que es desenvolupen:
 - Espai.
 - Temps.
 - Energia.
 - Ritme.
 - Melodia.
 - Harmònic.

Per tant, puc dir que en aquesta primera categoria, es comprova que els mestres i les mestres han d'estar ben preparats i ben preparades per ensenyar música a Educació Infantil, és a dir, saber que es vol aconseguir fent música i com es pot ensenyar.

En la segona categoria, de la metodologia, de l'aula i de l'espai, podem comprovar:

- En l'entrevista de la mestra, aquesta exposa que es fa a través de la metodologia Dalcroze, que aquesta permet l'aprenentatge de la música a través del moviment i de l'expressió corporal. I que aquesta metodologia és una eina inclusiva a l'aula a través de l'experiència motriu del propi infant. Aquesta aula ha de ser espaiosa i lliure d'obstacles per tal de què sigui funcional.
- En les observacions es pot veure com totes s'han dut a terme en espais tranquils i sense cap tipus de distracció. La primera observació es va dur a terme dins de l'aula de música amb un rol no participant, durant els 10 minuts que es treballaven les cançons. Les altres tres observacions es van dur a terme en l'aula de P3 o de joc simbòlic, estan sols, és a dir, els observants i la persona observadora, amb un rol participant amb una temporització de 10 minuts cada observació ja sigui amb un infant o per parelles. En aquestes observacions s'han pogut fer els gestos i els moviments de les cançons.

- Pel que fa al document, veiem que la rítmica de Jacques Dalcroze, és una educació per la música i a través de la música.

En la metodologia Dalcroze el més important és aprendre la música a través del moviment i del propi cos, i que tots els alumnes puguin participar.

En la tercera categoria, la dels alumnes que han anat a Llar d'Infants i els alumnes nouvinguts o amb una segona llengua, podem comprovar:

- En l'entrevista de la mestra, aquesta exposa que els alumnes que han anat a la Llar d'Infants poden reforçar la llengua mitjançant les cançons. En canvi, els alumnes nouvinguts o amb una segona llengua, a partir de la cançó, podran aprendre el vocabulari i parlar sense por. També exposa que la música ha de ser inclusiva i que ha de donar molta importància a les característiques de cada alumne.
- En les observacions, es pot veure com els alumnes que han anat a la Llar d'Infants, tenen adquirides les habilitats lingüístiques de la seva edat, en canvi els alumnes nouvinguts o amb una segona llengua, n'hi ha que si que les tenen adquirides i altres que no, degut a faltes d'experiències i de vocabulari. Aquest estudi ha ajudat a reforçar la llengua en els alumnes que han anat a la Llar d'Infants i també, ha ajudat als alumnes nouvinguts o amb una segona llengua a saber més vocabulari del que anteriorment coneixien a través de reforços visuals (imatges, gestos, ...).
- En el document, s'exposa que els infants necessiten una participació activa de components motors i que es manifesten a través de la seva motricitat.

D'això es desprèn que la música és una matèria inclusiva que permet que els infants que tenen les habilitats motrius apreses puguin continuar reforçant la llengua, i que els infants nouvinguts o bé amb una segona llengua puguin aprendre vocabulari a partir de reforços visuals amb les cançons. I que tots els infants indiferentment de si han anat a la llar o no, puguin aprendre música a través del moviment.

En la quarta categoria, la dels mitjans de comunicació i dels materials, podem comprovar:

- En l'entrevista de la mestra, diu que tot el material sempre ha d'estar adequat a l'edat dels infants i que la cançó és l'element principal d'Educació Infantil, ja que es pot ajudar a reforçar el vocabulari, permet un desenvolupament lingüístic dels infants i és útil per alumnes amb dificultats o altres llengües.
- En les observacions, es pot veure com els materials principals per al desenvolupament del llenguatge han estat les cançons, els dibuixos i els reforços visuals (imatges, gestos,...).
- En el document, s'exposa que la música es pot treballar a partir de diverses activats, com poden ser:
 - Les sessions de rítmica: joc musical, conte musical, cançó, cantata i la dansa.
 - El cant coral: la castanyada, Nadal, anem a esperar els reis, dia de la pau i la no violència i fi de curs (Aquestes cançons sempre tenen un fil conductor amb el que es treballa).

En la categoria dels mitjans de comunicació, és molt important la cançó a Educació Infantil, ja que és una eina que ajuda a reforçar la llengua i amb aquesta es pot aprendre molt de vocabulari. Sempre i quant per als alumnes amb dificultats o nous, se'ls ajudi amb un reforç visual per tal que ells puguin expressar-se i cantar les cançons sense por, tot sabent de què parlen.

En la última categoria d'anàlisi, la de la música en relació a les capacitats i a les intel·ligències, podem comprovar que:

- En l'entrevista de la mestra, ella exposa que la música engloba totes les capacitats i les intel·ligències, ja que és un llenguatge internacional que entra per l'oïda i l'entén tot el cos. El qual a través del moviment i de la veu et permet aprendre amb un llenguatge comú amb vincles emocionals.

- En les observacions s'ha pogut veure com és un llenguatge que aporta el desenvolupament de moltes altres intel·ligències, com per exemple aporta la intel·ligència espacial – visual que permet orientar-se a partir de representacions gràfiques (dibuix, imatges, gestos, ...). I la intel·ligència lingüística amb l'aprenentatge del vocabulari a través de les cançons.
- En el document, s'exposa que la música té a veure amb altres àmbits, ja sigui a nivell cognitiu, físic o psicomotor. Ja que és un element pedagògic indiscutible i ha d'ocupar un bon lloc dins l'escola.

La música està en relació amb totes les intel·ligències i es desenvolupen totes les capacitats que s'exposen en el currículum del segon cicle d'Educació Infantil. Sobretot a partir de la metodologia Dalcroze, la música està present en tot els àmbits i en totes les àrees.

A partir d'aquest anàlisi, ara es presenta una taula de matriu general, en la qual s'exposa una visió general de l'entrevista, de les observacions i del document en cada categoria.

	MESTRA Objectius didàctics	METODOLOGIA Aula/Espai	ALUMNES Nouvinguts i altres	MITJANS DE COMUNICACIÓ Materials	MÚSICA Capacitats i intel·ligències
General	Els mestres i les mestres han d'estar ben preparats i ben preparades per ensenyar música a Educació Infantil.	A partir de la metodologia Dalcroze, es pot fer que tots els alumnes puguin participar, sempre en una aula i en un espai lliure d'obstacles.	<p><u>Llar d'infants:</u> puguin reforçar la llengua.</p> <p><u>Alumnes nouvinguts o amb una segona llengua:</u> aprendre vocabulari a partir de reforços visuals.</p> <p>La música és inclusiva, per a tots els alumnes.</p>	<p>L'element clau a Educació Infantil, és la cançó.</p> <p><u>Cançó:</u> Ajuda a reforçar la llengua i es pot aprendre vocabulari.</p> <p><u>Reforç visual:</u> per als alumnes nouvinguts o amb una segona llengua per tal de què puguin expressar-se i cantar les cançons sense por.</p>	La música està present en tots els àmbits i en totes les àrees.

4. Conclusions

Les categories més rellevants que s'han trobat a partir de la recollida de les dades amb les matrius, m'han permès arribar a diferents conclusions. Els temes que m'han servit per articular la informació i per respondre la pregunta d'investigació són: la mestra, la metodologia, els alumnes, els mitjans de comunicació i la música. És a dir que per respondre la pregunta de: **Com es desenvolupa la capacitat lingüística en l'educació infantil a través de la música?**, m'he basat en:

- Saber de quina expectativa professional disposa la mestra.
- Quina metodologia segueix per dur a terme la classe.
- Quins alumnes tenim per a fer la recerca.
- Quins mitjans de comunicació o materials fem servir per desenvolupar la capacitat lingüística.
- Quina relació té la música amb les intel·ligències o les capacitats.

En aquesta recerca s'ha fet l'estudi amb vuit infants de tres a quatre anys. Tres d'aquests han anat a la llar d'infants i amb parla catalana a casa i a l'escola. En canvi, hi ha cinc nens que no han anat a la llar d'infants i que parlen segones llengües a casa, però a l'escola se'ls ensenya el català. Les conclusions a les quals he arribat amb la part pràctica són:

- Alumnes. Els alumnes que han anat a la Llar d'Infants, tenen més vocabulari adquirit que els alumnes nous o que tenen una segona llengua. També es pot dir que els alumnes que han anat a la Llar d'Infants, són els alumnes que parlen català a casa.
- Mestra de música. Per impartir classes de música, he pogut veure com la mestra especialista de música té clars els coneixements que vol impartir i els que vol que aprenguin els infants.
- Cançó. Aquesta recerca s'ha fet a partir de dues cançons: "Obre/tanca" i Mireu tinc dues mans. Amb aquestes cançons, s'ha pogut demostrar com els infants que van anar a la Llar d'Infants,

tenien un coneixement de què parlaven les cançons i sabien cantar-les. En canvi, els infants que no van anar a la Llar d'Infants, els costava molt dir de què parlava la cançó i cantar-la. Tot i que hi ha un alumne nouvingut o amb una segona llengua que sap dir, en tot moment, de què parla la cançó i sap cantar-la, ja que a casa seva amb el seu germà, sí que parla el català. Aquestes cançons han sigut adequades a la seva edat i les dues tenien vocabulari que habitualment els infants utilitzen, com per exemple saludar o acomiadar-se.

- Cantar amb imatges. La pràctica de cantar les cançons per desenvolupar la capacitat lingüística a partir de la música, s'ha reforçat amb imatges visuals de les expressions no verbals de les paraules. Amb el reforç visual de les imatges, els alumnes nouvinguts o amb segones llengües han pogut cantar les cançons i aprendre les paraules d'aquestes. Els alumnes que havien anat a la Llar d'Infants, han pogut acabar de reforçar la llengua mitjançant aquests recursos.
- Llenguatge no verbal. Pel que fa al llenguatge no verbal i per desenvolupar el llenguatge verbal a través de la música, s'ha fet a través de gestos. És a dir, s'han produït els gestos de les paraules que surten a les cançons. Amb aquest reforç s'ha ajudat als infants nouvinguts o amb segones llengües a saber quina era la paraula que tocava cantar tot fent les expressions.
- Relació amb altres intel·ligències. S'ha pogut comprovar com la música, no només està relacionada amb la capacitat lingüística, ja que quan es volia comprovar el desenvolupament lingüístic a partir de la música, sorgien altres intel·ligències amb els exercicis proposats.

Basant-me en l'estudi d'aquests infants i a partir de les observacions, puc dir que he observat una evolució, ja que el primer dia en prou feines sabien reproduir les paraules a partir d'una imatge, i en canvi, els últims dies ja sabien què significava cada imatge i quina paraula havien de dir. També puc dir que això ha estat sobretot amb els infants nouvinguts o amb una segona

llengua, la pràctica els ha ajudat a aprendre més vocabulari i a millorar amb la comunicació i l'expressió.

A partir de tot el marc teòric i del marc pràctic del treball, podem extreure'n les següents conclusions.

A través de la música els infants poden expressar les seves emocions i així relacionar-se i comunicar-se millor amb el seu entorn proper.

Fent referència a l'autor Antunes, el qual estudia i aprofunditza les intel·ligències múltiples de Howard Gardner, es pot afirmar que aquell infant que té la intel·ligència lingüística més desenvolupada té més possibilitats d'expressió verbal que un altre que no hagi estat tan estimulat. Tot i així, hem de tenir en compte que mitjançant la música es desenvolupen altres intel·ligències, no només la musical i la lingüística, sinó també s'estimula la cinètic - corporal utilitzant el propi cos com a forma d'expressió i comunicació.

Segons el currículum del segon cicle d'Educació Infantil, s'arriba a la conclusió que la música ajuda als infants a desenvolupar les capacitats i així a ser cada vegada més autònoms i, alhora, a comunicar-se amb els altres a través del llenguatge verbal i del llenguatge corporal.

Treballant la música a Educació Infantil, a banda d'aconseguir que l'infant creixi i es relacioni amb l'entorn, també s'educa i es treballa l'oïda, la veu i el ritme dels nens i nenes. Així doncs, segons diferents autors com Akoschky, Alsina, Díaz i Giráldez, la música és un llenguatge molt expressiu que utilitza els seus propis codis musicals i gestuals per comunicar-se.

Per treballar la música a Educació Infantil hi ha diverses metodologies, tot i que la més rellevant seria la de Dalcroze ja que el seu mètode és actiu i es desenvolupa a través del moviment. Però aquesta s'ha de complementar amb el mètode de Kodály, que relaciona estretament la capacitat musical amb la capacitat intel·lectual i del llenguatge.

La música té un paper fonamental en l'adquisició del vocabulari dels infants ja que s'utilitzen les cançons com a eina per ajudar a assolir-lo, juntament amb l'expressió gestual o amb suports visuals.

A partir de totes aquestes conclusions i tenint en compte els ítems més rellevants sobre el tema, podem respondre la pregunta inicial, que és: **Com es desenvolupa la capacitat lingüística en l'Educació Infantil a través de la música?** .

La capacitat lingüística es pot desenvolupar a partir de la música, sobretot mitjançant expressions gestuals o bé amb imatges. Ja que tal i com s'ha exposat anteriorment en el marc teòric i a través de l'aplicació pràctica duta a terme, es pot comprovar en els objectius del currículum, que s'han de mostrar les cançons a partir de diverses formes de representació, i que es poden desenvolupar a través de llenguatges corporals i musicals les habilitats de comunicació, expressió i comprensió. Mitjançant la pràctica es pot verificar, que si es fa a través de diversos tipus de representació s'ajuda als infants a millorar la seva capacitat de comunicació i d'expressió del llenguatge, sobretot amb els infants nouvinguts o amb una segona llengua, tot i que amb els infants autòctons també va bé per reforçar la llengua.

Un altre punt important a destacar és la importància de la cançó en el desenvolupament del llenguatge. És a dir, la cançó ajuda molt a pensar què cantem, quines paraules diem i què volen dir aquestes paraules. En aquest desenvolupament, ens ajudem de la facultat intel·lectual i de la facultat de llenguatge per poder raonar i pensar amb antelació quina és la paraula que va després. El fet musical doncs ens ajuda a potenciar el recordatori de les paraules que aporten les cançons i a fer-ne una adquisició significativa del nou vocabulari complementada amb l'acció gestual.

Per acabar, els infants nouvinguts o amb segones llengües necessiten més reforç visual per aprendre el vocabulari i desenvolupar la capacitat lingüística a l'Educació Infantil, a partir de les cançons. Amb aquest estudi s'ha pogut comprovar que amb un reforç visual els és més fàcil recordar les paraules i entendre què signifiquen. És a dir, que amb un reforç visual, poden seguir una cançó sense problemes, tot desenvolupant la capacitat lingüística i ajudant-los a reforçar la llengua o a aprendre vocabulari nou.

Per tant, a la pregunta formulada i fonament d'aquesta petita investigació: **Com es desenvolupa la capacitat lingüística en l'Educació Infantil a través de la música?**, es pot concloure que és evident que la música és un

recurs bàsic per l'ensenyament de la llengua per a tothom i sobretot per els alumnes amb dificultats en l'aprenentatge d'una nova llengua com és el català.

4.1. Perspectives de futur

En una recerca quasi mai es pot donar el contingut per acabat, és a dir, per saber més sobre aquest tema hauríem d'acabar d'investigar i anar a veure i a observar altres aspectes. També aquesta ha sigut una recerca petita en la qual amb pocs dies d'observació, una entrevista i amb un anàlisi de document n'he fet prou, per poder comparar amb un marc teòric i extreure'n les conclusions. Potser el que faltaria és veure si hi ha més recursos per desenvolupar el llenguatge a través de la música, és a dir, que no siguin la cançó i els reforços visuals o expressius. Si hagués de continuar fent aquesta recerca, seria això el que investigaria. Les preguntes que es podrien fer en una futura recerca serien:

- Com es pot desenvolupar el llenguatge a partir del ritme?
- Quins exercicis es poden treballar per a desenvolupar la capacitat lingüística a partir de la música?
- Quina diferència de vocabulari hi ha amb els alumnes nouvinguts i els alumnes autòctons?
- Com poden entendre les cançons els alumnes nouvinguts o amb segones llengües?

Aquestes preguntes serien un exemple de qüestions que ens podríem fer en un futur per poder acabar de fer recerca sobre el tema de com desenvolupar la capacitat lingüística a través de la música. D'aquesta manera es podria acabar de fer un treball més ampli dels temes, i construir més conclusions. Tot i que per cada nova recerca, escolliria els autors més rellevants o més importants que parlessin sobre la investigació, per poder acabar fent un petit anàlisi sobre el que s'observa a l'aula, el que diuen els professors, el que s'analitza dels documents i el que diuen els autors del tema de la nostra recerca.

4.2. Limitacions

En aquest treball han aparegut una sèrie de limitacions:

- El temps. Hi ha hagut una falta de temps per tal de poder investigar més sobre el tema i fer una recerca més àmplia. També dir que no he adjuntat les Pràctiques III amb el Treball Final de Grau i això ha fet que anés més atabalada aquests últims mesos, tot i que per a mi ha estat una motivació.
- Problemes. Anar a l'escola a observar i que alguns dels infants que havia d'observar estiguessin malalts o s'absentessin de classe. Això, m'ha aportat a fer les observacions en diverses sessions.

5. Bibliografia

- AKOSCHKY, Judith; ALSINA, Pep; DÍAZ, Maravillas; GIRÁLDEZ, Andrea (2008). *La música en la escuela infantil (0-6)*. Barcelona: Graó.
- ALTENMÜLLER, Eckart (2013). "Music is a tool to cure and prevent disease" [en línia]. Bellvitge: IDIBELL. [Consulta: 14 de gener del 2015]. Disponible a:

< <http://www.idibell.cat/modul/news/en/528/eckart-altenmuller-music-is-a-tool-to-cure-and-prevent-disease>>
- ANGUERA, M^a.Teresa (1990). *Metodología observacional*. Dins: Joaquim Arnau, M^a.Teresa Anguera i Juana Gomez. *Metodología de la investigación en ciencias del comportamiento*. Murcia: Universidad de Murcia, p. 123-236.
- ANTUNES, Celso (2000). *Estimular las Inteligencias Múltiples*. Madrid: Narcea.
- ARAGONÉS, Núria; PALOU, Juli; SIQUÉS, Carina; VERDAGUER, M.Teresa; VILÀ, Montserrat; VILA, Ignasi (2005). *Els programes de canvi de llengua de la llar a l'escola: aspectes metodològics i organitzatius*. Barcelona: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- ARNAU, Joaquim (2009). *La integració acadèmica i social dels alumnes nous a l'aula ordinària: un estudi de casos*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- BALSERA, Francisco; GALLEGRO, Domingo (2010). *Inteligencia emocional y enseñanza de la música*. Barcelona: EDUGRAF.
- BOTA, Cristina (2014). *L'aplicació de la metodologia musical activa Rítmica Dalcroze a l'escola Llagut de Sant Pere Pescador: L'aprenentatge de la música a través del moviment*. (Tesi de Fi de Màster en Educació en la Diversitat no publicada). Universitat de Girona, Catalunya.

- BRICE, Mary (2003). *Pédagogie de tous les possibles...La Rhythmique Jaques – Dalcroze*. Genève: Editions Papillon.
- COELHO, Elisabeth. (2005). *Ensenyar i aprendre en les escoles multiculturals. Una aproximació integrada*. Barcelona: ICE / Horsori.
- Decret 181/2008, de 9 de setembre, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del segon cicle de l'educació infantil a Catalunya". Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 16 de setembre del 2008, núm. 5216.
- DÍAZ, Maravillas; GIRÁLDEZ, Andrea (2007). *Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical*. Barcelona: Graó.
- GALLEGO, Sandra (2011). "La música en la educación infantil". *Revista Innovación y experiencias*, 42(35), 1-9.
- GARDNER, Howard (1993). *Inteligencias Múltiples. La teoría en la práctica*. Barcelona: Paidós Ibérica.
- GOLEMAN, Daniel (1996). *Emotional Intelligence. Why it can Matter More than IQ*. New York: Bantam Books.
- *Guia de desenvolupament per a les famílies i el personal docent. L'infant de 3 a 6 anys* (2012) [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya/ Departament d'Ensenyament. [consulta: 14 de març del 2014]. Disponible a:
http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/06eab656-5f4d-4e35-8d2a-04fca258d91c/guia_de_desenvolupament_3-6_anys.pdf>
- HARTMANN, Wolfgang; traducció: SASTRE, Felisa. (2005). "El pensamiento pedagógico de Orff y su influencia en la enseñanza instrumental". *Revista Quodlibet*, 33(2), 38-47.
- HERRERA, Lucía; HERNÁNDEZ – CANDELA, Marta; LORENZO, Oswaldo; ROPP, Cindy (2014). "Influencia del entrenamiento musical en el

desarrollo cognitivo y lingüístico de niños de 3 a 4 años". *Revista de Psicodidáctica*, 19(2), 367-386 .

- LACÁRCEL, Josefa (2003). *Psicología de la música y emoción musical*. Murcia: Universidad de Murcia.
- LOSADA, José Luis; LÓPEZ-FEAL, Rafael (2003). *Métodos de investigación en Ciencias Humanas y Sociales*. Madrid: Paraninfo.
- LUCCA, Nydia; BERRÍOS, Reinaldo (2003). *Investigación cualitativa en educación y ciencias sociales*. Puerto Rico: Publicaciones Puertorriqueñas, Inc.
- MALBRÁN, Silvia (1991). *El aprendizaje musical de los niños*. Buenos Aires: Actilibro.
- MARTÍNEZ, Magdalena (2005). "Desarrollo de las Metodologías Activas en la Educación Musical". *Revista Digital: Investigación y Educación*, 3(20), 1 - 7.
- MUÑOZ, Antonio (2010). *Psicología del desarrollo en la etapa de educación infantil*. Madrid: Pirámide.
- Música (s.d.). *Dins Diccionari Institut d'Estudis Catalans (DIEC2)* (1ª ed.) [en línea]. [consulta: 4 de març del 2015] Disponible a: <http://mdlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=m%FAfica&operEntrada=0>>
- PADILLA, Mª Teresa (2002). *Técnicas e instrumentos para el diagnóstico y la evaluación educativa*. Madrid: Ed. CCS
- PENALVA, CLEMENTE; MATEO, Miguel Ángel (2006). *Tècniques qualitatives d'investigació* [en línea]. Alacant: Universitat d'Alacant, Secretariat de Promoció del Valencià. (Col·lecció Joan Fuster. Materials docents en valencià ; 77). [consulta: 6 d'abril de 2015] Disponible a: http://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/2466/1/Num77_Tecniques_qualitatives.pdf>

- RODRÍGUEZ – FORNELLS, Antoni (2014). *La música, capaç de curar malalties?*. [en línia]. Barcelona: Blog Cosmo Caixa. [Consulta: 14 de gener del 2015]. Disponible a:

<<http://blog.cosmocaixa.com/ca/-/la-musica-capaz-de-curar-enfermedades>>
- TRIAS, Núria. (1984). "La rítmica d'Émile Jaques Dalcroze. Resum històric dels seus orígens i evolució, així com de les seves finalitats". *Revista Educar: Departament de Pedagogia aplicada de la UAB*, 5 ,119-135.

